WIKIVORT
הוורטיס שלנו לכולנו

פרשת פנחס

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

השבוע בפרשה: פנחס המקבל 'אות הוקרה' מה' • מפקד בני ישראל • איך מחלקים ירושה • ומי יירש את משה רבנו וינחיל לעם ישראל את הארץ הקדושה?

פרשת 'פנחס' פותחת בתיאור השכר שקיבל פינחס בן אלעזר הכהן על מעשהו האמיץ עליו קראנו בפרשה הקודמת, לאחר שעם ישראל התפתה אחרי בנות מואב, נגרר לעבודת אלילים והגיע לשיא הדרדרותו כאשר נשיא שבט שמעון לקח אשה נוכרית - בת לאחד ממלכי מדין - לעיני כל עדת ישראל. כשהכל היו אובדי עצות קם פנחס ודקר את שניהם למוות. מעשה זה השיב את הסדר לכנו ועצר את המגיפה הנוראה שבאה בגלל חטא העם.

למרות הכל היו עדיין שרננו אחרי פנחס בטענה שמניעיו אינם כל-כך טהורים. בתשובה לכל אלו, במטרה לפרסם את שמו ולתת לו שכר על מעשיו, כרת הקב"ה ברית עם פנחס והבטיח לו כי כל זרעו אחריו יזכה בכהונת עולם על אף שפנחס לא זכה עד כה להימשח לכהונה.

המפקד והחלוקה

בני-ישראל עומדים לפני מִפקד נוסף (הראשון היה אחרי צאתם ממצרים). יש הרוצים לתלות את הצורך במפקד במגיפה שהפילה חללים רבים מקרב עם-ישראל, שלכן היה צורך בספירת כל הנשארים. לעומתם יש הרואים את המפקד בצורה שונה: ישראל עומדים ערב הכניסה לארץ-ישראל ואילו על מנהיגם, משה, נגזר להשאר במדבר. כרועה נאמן הרי הוא סופר את צאנו לפני שהוא פורש מתפקידו.

הנמנים במפקד הם גברים מגיל 20 ומעלה והם הזכאים לקבל חלק ונחלה בארץ ישראל.

לאחר המפקד מודיע הקב"ה על סדרי חלוקת הנחלות בארץ-ישראל בין שנים-עשר השבטים. החלוקה תעשה עפ"י הגורל ונשיא כל שבט יוציא פתק עליו רשום שם השבט ופתק נוסף עליו מצויינות גבולות השטח השייכים לו.

הכל נעשה ברוח-הקודש ובנוכחות ה'אורים והתומים'. באופן כזה קיבל כל שבט הגדול באוכלוסין נחלה גדולה בהתאם. מפקד דומה ערך לבני שבט לוי המופקדים על עבודת הקודש. באין להם חלק ונחלה הרי הם יוצאים מכלל השבטים ונמנים לבדם.

כל המתפקדים הם בני הדור החדש, לאחר שכל דור המדבר מת במשך הזמן בעקבות עונש חטא המרגלים, חוץ מיהושע בן-נון וכלב בן-יפונה שלא חברו עם המרגלים באותה עצה.

דיני ירושה

לאחר הוודע אופן חלוקת הארץ מתעוררת שאלה חדשה: מה תקבל משפחה שאין בה בן מעל גיל 20 הזכאי לחלק באדמת הארץ?

בנות צלופחד איש שבט מנשה פונות בנושא זה למשה ואהרון: "אבינו מת במדבר ובנים לא היו לו..." - מדוע לא יגיע לנו החלק השייך לאבינו באדמת ארץ הקודש?

פרשת פנחס

לאחר פניית משה מורה לו הקב"ה את דיני הקדימה בירושת הנחלות: ראשון היורשים - הבן, ובהעדרו, במשפחה שאין בה בנים - תירש הבת. רק אחריה מגיע תורם של אחי האב או קרובי המשפחה מצד האב.

המנהיג הבא

למרות שעליו ציוה הקב"ה על סדר וחלוקת הארץ יודע משה כי אין הוא זכאי להכנס לארץ, וזאת כעונש על חטא "מי מריבה" (בפרשת 'חוקת'). עוד מעט יהיה עליו להעלות אל "הר העברים" שם נקבע מקום הסתלקותו מן העולם. משנודע לו שיום המיתה קרב ובא מבקש משה למנות מנהיג לעם ישראל שימלא את מקומו. הוא מבקש שיהיה זה אדם מיוחד, סבלני, כזה שיוכל לרדת לדעתו של כל אחד ואחד מבני-ישראל, בעת מלחמה יצא בראש הצבא – לא כמלכי הגויים היושבים בארמונותיהם ומשם מחלקים פקודות ללוחמים בחזית - בקיצור: על המנהיג החדש להיות רועה נאמן לעם הנבחר ולמוד התלאות, אשר קשיים רבים עוד מצפים לו בדרכו לארץ המובטחת וישובה.

הקב"ה ממנה במקום משה רבינו את יהושע בן-נון, משרתו המסור ותלמידו המובהק, אך ראשית הוא מצוה את משה להסביר ליהושע את תפקידו, האחריות הטמונה בו והזכות הגדולה להנהיג את עם ה'. משה מאציל מרוחו והודו על יהושע וסומך עליו את שתי ידיו, וזאת בנוכחות כל ישראל, הכהן הגדול אלעזר וחברי ה'סנהדרין' (בית-הדין הגדול).

הקורבנות

בחלקה האחרון של הפרשה מובאים דיני הקורבנות כפי שהם פרושים על פני כל השנה. בכל יום מקריבים "קורבן תמיד" – כבש אחד בבוקר ואחד בין הערביים. פעם בשבוע נוספת גם "עולת שבת" - שני כבשים הנקראים גם "קורבנות המוספים". גם בראש- חודש ישנו קרבן מיוחד ומביאים שני פרים, איל אחד ושבעה כבשים.

כמו-כן מונה התורה את קורבנות המועדים : פסח, שבועות, ראש השנה ויום-הכיפורים, סוכות ושמיני-עצרת.

מצוה להביא את מספר הקורבנות המדויק המצוין בתורה, ובהזדמנות זו של עליה לרגל יש הנוהגים לנדור ולהביא את קרבנותיהם.

עשיה נקיה לשם שמיים

פרשת השבוע מלאה ברמזים לגבי העבודה הרוחנית שיש לנו לעשות, בעיקר בהתרחקות מדמיונות שווא והליכה אל עבר עשיה נקיה לשם שמים.

<u>מעשה שלם</u>
פנחס עשה מעשה קנאות והצליח הצלחה מלאה. זה היה חידוש גדול. בד"כ קנאות זה דבר מסוכן מאוד, בפרט אם זה כולל שפיכות דמים. פנחס הלך והרג נשיא שבט בישראל. אם הוא לא היה שלם במעשיו, הוא היה נתבע על הריגה. זה מה שרמוז על פנחס שלקח רומח בידו, שהיה שלם לגמרי ברמ"ח אבריו, לא היה לו שום נדנוד אישי בענין, שום דבר אנוכי. הכל היה לשם שמיים, למניעת חילול הברית. לכן בפרשה הקודמת גם לא נכתב שמו של ראש שבט שמעון כלל, להראות שהמעשה לא היה אישי.
הפרשה הקודמת תיארה את מעשה פנחס ובפרשה זאת אנו קוראים על השכר שקיבל בעבור מעשהו הקדוש. התורה מציינת לא רק את עצם המעשה שלו, אלא גם את הצלחתו, המתבטאת בשכר שקיבל. אומר הרב שליט"א, זה היה מעשה נדיר. לפעמים, צריך לעשות דברים בצורה של דין, אבל גם הדין צריך

פרשת פנחס

שיהיה ברחמים. פנחס עשה נקמה רק בחטא עצמו ולא במי שפעל אותו. החטא היה בגידה בכל הקדושה של עם ישראל.
השלמות שהגיע אליה פירושה, שגם אחרי כן, לעולם לא יכשל בדבר הזה - בפגם הברית. אדם ששופך דם לשם שמים צריך להיות נקי במאה אחוז, בכל שנות חייו, שלא יכשל בעבירה, אפילו לא בהרהור עברה. פנחס הצליח, שהיה כולו טהור ועשה רק לשם שמים. מתוך לב טהור, הצליח לבטל את המגפה ולאחד את כלל ישראל. עובדה שהובטחה לו כהונת עולם, לכל הדורות - סימן שהיה נקי לכל הדורות. מצד ההלכה, כהן שרצח אפילו בשוגג, פסול לכהונה. אלא שכאן התורה מגלה לנו דבר נפלא. פנחס, אדם מן השורה, משבט לוי, רוצח וזוכה לכהונת עולם. הבורא בוחן לב וכליות ורואה את הטבע האמיתי של כל אדם ושל כל מעשה ומעשה.

ירושה לדורות
בפרשה מצוינים כל המועדים של עם ישראל, ובתוך מעשה הקנאות של פנחס גם רמוז על חג החנוכה, אף על פי שהוא אינו חג מהתורה. 'אור החיים' הקדוש אומר, שפנחס קשור לחנוכה וזה מראה לנו את השפעת מעשהו של פנחס על כל הדורות. גם נס חנוכה היה על ידי קנאות, קבוצה קטנה של כוהנים ממשפחת החשמונאים, יצאה נגד כל האימפריה היונית וכל מה שהיא ייצגה. מסביר הרב שליט"א, מה שנתן להם את הכח למעשה הקנאות הזה, היה מעשהו של פנחס.
כשאדם אחד מגלה בפעם הראשונה כח בעולם, יכולים לבא אחרים ולהשתמש באותו הכח. זהו מסר מאוד חשוב לדור שלנו, מפני שאנחנו הדור האחרון. לפנינו כבר עברו כל גדולי ישראל והתוו את הדרך - חסד של אברהם, גבורה של יצחק, מנהיגות של משה, קנאות של פנחס וכן הלאה. כל הכוחות מצויים כבר וכל שנותר לנו זה להתחבר למהות מעשיהם של הראשונים ולפעול לשינוי המציאות.
הקשר בין פנחס וחנוכה ברור ברמזים. כמו שפנחס קיבל כהונת עולם, לדורי דורות, כך החשמונאים הנציחו את מעשה המנורה לדורי דורות, בחנוכה. פנחס זה אותיות נס פח, נס פח השמן. הכל ברמזים והכל בא להראות לנו על כוחו העצום של כל אדם יחיד מישראל לעשות מעשים שמשנים את פני העולם לעד.

אש מול אש
כתוב שכשנולד פנחס, הס"מ חשב שיהיה לו חלק בנשמה הזאת. הס"א תמיד מנסה לינוק איפה שיש נשמה גבוהה, איפה שיש הרבה אור. בכל אופן, אימו של פנחס היתה בת פוטיאל שהיה מפטם עגלים לעבודה זרה, ולכן השטן חשב שיהיה לו חלק בילד. אבל, לא הלך לו עם פנחס, לכן, אמרו חז"ל, הכניס השטן גאוה בלב נדב ואביהוא וגרם למותם, שנכנסו עם הגאוה הזאת, האש הזרה, לתוך קודש הקודשים.
הרב שליט"א מסביר, כשפנחס בא לתקן את האש הזרה, הוא גם היה צריך להתעסק עם אש, אבל להפך אותה לאש של קדושה. המעשה שעשה זה להתעסק עם אש, עם דינים, עם גבורות - השורשים של מעשה הריגה. למרות שכך נראה מהכתוב, פנחס לא עשה את המעשה בפזיזות או בחופזה מתוך פרץ של חימה. הוא היה שקול מאוד, בעל מחשבה עמוקה ובעל תפילה. כתוב בתהילים, "וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס, וַיְפַלֵּל; וַתֵּעָצַר, הַמַּגֵּפָה"(תהילים ק"ו ל'). בתפילה צריך לדעת איך לצרף דבר לדבר ולעשות מזה בניין של קומה שלמה, צריך שיקול ויישוב הדעת. פנחס שקל כל פרט ופרט ואז עשה מה שעשה. בעזרת האש של קדושה תיקן פנחס את האש הזרה של נדב ואביהוא.

תיקון במקום הקלקול
חז"ל אמרו, "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין" (מסכת ברכות). אומר ה'כלי יקר', בעל תשובה זה אותו איש, באותו מקום. זאת אומרת, שהאדם שמתקן, צריך להיות באותו המקום של החטא. להבדיל, צדיק, אינו יכול להיות במקום כזה כי הוא מעולם לא היה שם. הבעל תשובה כבר התגבר והוא יכול להיות באותו מקום וב"ה להתגבר שוב, לתקן את הדבר הזה. לפי הגמרא הזאת, משמע שהבעל

WIKIVORT
הוולטיס שלנו לכולנו

פרשת פנחס

תשובה צריך להיות שוב ממש במצב של החטא כדי לתקן.
אם כן, גם פנחס, אשר צריך לתקן את מעשיהם של נדב ואביהוא, חייב לפעול באותה צורה. נדב ואביהוא הקריבו אש זרה - "אֶשֶׁר לֹא צִוָּה, אֹתָם" (ויקרא י' א'). במקרה של פנחס, בעוד משה רבנו והעם בוכים, פנחס נזכר בהלכה כיצד לפעול, "כל הבועל ארמית קנאים פוגעים בו, ואין נוהגים כן". הוא גם כן פעל בבחינה "שאין נוהגים כן", פעל באותה בחינה שפעלו בה נדב ואביהוא. אלא שבמעשיו הוא עשה אש גדולה של קדושה שתיקנה את האש זרה. פנחס הביא אש של קדושה - הקנאות לשם שמים. זאת האש שתיקנה את האש - "אֶשֶׁר לֹא צִוָּה, אֹתָם". כדי לתקן את החטא צריך להיכנס למצב של החטא. אומר הרב שליט"א, בשביל זה צריך אמונה פשוטה, תשובה פשוטה.

<u>תוכחה בשלמות</u>
ניתן ללמוד מפה מוסר גדול לחיינו. אדם שמוכיח את חברו, שרוצה לתקנו, צריך להיות שלם באותו הדבר שהוא מוכיח, כפי שכבר כתבנו בתחילה. אחרת זה עלול לעורר קטרוגים על אותו אדם, להרגיז אותו ורק לפגוע בו. אומר רבי נחמן, זה מעלה ריח רע השמימה, זאת אומרת, מעלה קטרוגים. אם אתה מוכיח אדם רק כדי להוכיח ולא כדי לעזור לו באמת, התוכחה הזאת גם לא נשמעת. החושים של הבן אדם נסגרים במצב כזה. זאת מדרגה גבוהה לקבל תוכחות. אפילו משה רבנו לא הוכיח את העם למרות כל הקשיים. מתי כן הוכיח אותם? בספר דברים, לפני שנפרד מהם, וזאת על מנת להיטיב להם.
בכלל, "כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו" (מסכת נגעים), לאדם יותר קל להוכיח את האחר מאשר לראות את עצמו. לכל אחד יש מנגנון הגנה, מסך, שגורם לו לראות את עצמו בשלמות ולעומת זאת, לראות את הפגמים של האחר. לכן גם נאמר, "שכל הפוסל, במומו הוא פוסל" (רמב"ם, ספר קדושה). מה זאת אומרת? שלפני שאנו מוכיחים, לפני שפוסלים אחרים, מוטב שנתבונן בתוך עצמנו ונוכיח רק את עצמנו. צריך להתבונן, שכל הפגמים שאנו רואים מחוצה לנו, זאת הדרך של הבורא להראות לנו את פגמנו אנו. האר"י הקדוש אמר כי תמו המוכיחים מהארץ וזה היה לפני למעלה מארבע מאות שנה. אנחנו מחויבים לעסוק בתיקון עצמנו ולא בתיקונם של אחרים.

<u>הדרך לתיקון</u>
לכל אחד יש תיקונים לעשות. הדרך שהתורה מלמדת אותנו היא שאין הדין ניתקן, אלא בשורש שלו. בשביל לתקן משהו מקולקל צריך להעלות אותו לשורשו. אם יש לאדם מידה לא טובה, פחד למשל - מפחד על בריאות, על פרנסה, על הילדים - זה מוריד את החיים של האדם מטה, מטה. זה נקרא יראה תתאה. זהו אדם ששקוע בפחדים של העולם הזה. לעומת זאת יש יראת הרוממות. העצה לאדם שרוצה להתגבר על הפחדים הנמוכים היא שצריך להעלות את הכל לשורש, להשתמש באותו הכח של הפחד, אבל במקומות הנכונים. לדעת שהקב"ה הוא הסיבה של כל הדברים ורק ממנו צריך לפחד, שאם חלילה יעזוב אותנו לרגע, לא יהיה לנו כל קיום במציאות. כמו שאומר 'חובות הלבבות', "מי שמפחד מאחד, לא מפחד מאף אחד, ומי שלא מפחד מאחד, מפחד מכל אחד". ואמרו חז"ל, "לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב" (מסכת ברכות). הפחד שמתעורר משמיעת הרעמים, נועד רק כדי לעורר בליבנו יראת שמים.
הפחד זה רק דוגמא לכל המידות הפסולות שלנו שצריך להעלות אותן לשורשן. לא להתכחש אליהן, אלא להעלותן ולמתקן בקדושה, שם הן נעשות כלי לאור. אם יש עצבות, היא צריכה להופיע במקומות שהתורה אמרה שמותר וצריך להיות עצוב ולא במקומות אחרים. כך העצבות תהיה לתועלת ולא לנזק ח"ו. אסור להדחיק את הנטיות, צריך רק להטות אותן לצד הנכון.
כמו כן, אם מישהו בא ונותן לי מחמאה על משהו שעשיתי ואני מיד מהלל את הקב"ה שנתן לי יכולת גדולה, זה נקרא להעלות לשורש. לשאול מה הקב"ה אומר לי במקרה הזה, לדעת שהכל מהשם יתברך, זה גם להעלות לשורש. אם אדם ידע איך לקשר את כל הדברים אל הבורא וידע איך כל דבר שיש בו יכול לשמש לעבודתו, אז כל המציאות של אותו אדם תשתנה וכל כוחות הנפש שלו יתרכזו אל הקדושה.

פרשת פנחס

הכלים יעלו לשורשם ויתמתקו - אז הכל יהיה בקודש.
'היכל הברכה' אומר שאדם שיש לו ייסורים בחיים, אם הוא זוכר, שהקב"ה נמצא בכל מקום ומקום, אפילו בעניות ובמחלה, אז ברגע שהוא כבר יודע שהקב"ה מסתתר שם, הייסורים מסתלקים ולא יכול לחול עליו עונש. הוא לא השאיר את הייסורים אצלו, אלא העלה אותם אל הקב"ה. את זה כולנו עושים ביום הכיפורים ולא כאן המקום להרחיב.

<u>טיפול שורש</u>
מסביר "בעל הסולם" שיש רק שני כוחות בבריאה, רצון לקבל ורצון להשפיע, כלי ואור. כל החומר המחודש של הבריאה זה הרצון לקבל. ממנו גם מתעוררים כל הדינים וכל הבעיות שיש. השורש שלו זה הרצון להשפיע, משום שמחשבת הבריאה היא לענג לנבראיו ועל מנת שיתענגו היה צריך לברוא אותם עם רצון לקבל. כל עוד הבן אדם ממשיך להגביר את הרצון לקבל שלו, הדינים רק יגדלו. צריך למתק את זה בשורש, צריך להפוך למשפיעים, להעלות את כל הרצונות לקבל לשורשם המקורי, הרצון להשפיע.

<u>סוד הרומח של פנחס</u>
הזכרנו בתחילה את הרומח של פנחס. יש ברומח עניינים רבים. כתוב בזוהר הקדוש שהאות מ' נמצאת בידו של מלאך המות, והוא מחכה שישתמשו באותיות ו', ו-ת'. כך הוא עשה לחוה. כתוב, "וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ, וַתֹּאכַל; וַתִּתֵּן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּהּ" (בראשית ג' ו'). מלאך המוות, הנחש, היצר הרע, תפס את הרגע וחיבר את האות מ' ל-ו', ת' שהיא אמרה, וכך הביא את המות למציאות של אדם וחוה. הזוהר ממשיך ואומר שכאשר פנחס ראה את האות מ' באויר, מעל ראשיהם של בני ישראל, הוא לקח את האותיות ר' ו-ח' וצרף אותם אל ה-מ' וכך קיבל רמח וקרא 'קריאת שמע' שיש בה רמ"ח תיבות. זה היה הרמח, החרב פיפיות, נגד השטן, מה משסלק את כל המזיקים. ע"י הרמח, פנחס הביא את השכינה שהסתלקה מעל עם ישראל. הרמח זה רמ"ח איברים, כל התיקונים של קומה שלמה, לתקן את כל הפירודים שנעשו ע"י אותה קבוצת אנשים שרצתה ליצור פירוד בכלל ישראל. בזכות מעשיו של פנחס נעשה חיבור של השראת השכינה וכפרה על כלל ישראל.

<u>התיקון באותיות</u>
ה'מאור ושמש' מגלה לנו עוד סודות נפלאים בדבר השימוש באותיות של לשון הקודש. ראשית, הוא מפנה את עינינו אל שני דברים בפרשה. האחד, זה הכתוב, "הֵשִׁיב אֶת-חֲמָתִי", שהיה צריך לומר "הסיר את חמתי". השני, שכתוב שלוש פעמים השורש 'קנא', "בְּקַנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי, בְּתוֹכָם; וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, בְּקִנְאָתִי". הפעם השלישית, כביכול מיותרת. אבל בודאי אין שום אות מיותרת בתורה הקדושה והכל מכוון לתכלית.
ידוע כי הקב"ה ברא את העולם עם התורה וכל הברואים נבראו באותיות התורה. זה החומר גלם, אבני הבנין, של הבריאה כולה. כמו שכתוב בזוהר הקדוש, "באותיות בראשית נבראו שמים וארץ, באותיות יהי מאורות, נבראו שמש וירח... וכן כל העולמות... הכל נבראו על ידי אותיות התורה". כמבואר בספר יצירה על הצירופים השונים של האותיות, שמכל צירוף נברא עולם אחד וגם עדין מתקיים ומתנהג ע"י הצירופים. הצדיקים הם אלה שעושים צירופים טובים וממשיכים השפעות טובות על כנסת ישראל. אבל, אם ח"ו, ישראל אינם עושים רצונו של מקום, אזי ממשיכים צירופים לא טובים. הכל תלוי בצרופים, הן לטוב והן לרע.
ממשיך ה'מאור ושמש', "הנה, כשזנו בני ישראל את בנות מואב, פגמו בברית קודש, הנקרא חותם. בכך הפכו צירוף חותמי לצרוף חמתי ונסתלק מהם צלם אלקים. הענין הוא, כי השומר הברית, שופע עליו בחינת אור מקיף, ועל כן, כשפגמו בברית, נסתלקו מהם המקיפים, ואז שלטה בהם המגיפה".
פנחס, כשקנא על הברית, הפך הצירוף 'חמתי' ל'חתמי', וזה שאמר הכתוב, "הֵשִׁיב אֶת-חֲמָתִי". כלומר, שהשיב והפך את חמתי לצירוף חתמי. איך זכה לזה פנחס? ע"י הקנאה שקינא לשם. לכן נזכר ג' פעמים

WIKIVORT
הוולטיס שלנו לכולנו

פרשת פנחס

'קנא' (453) עם הכולל שלהם (454) כמניין חותם .(454) כלומר, ע"י ששמר פנחס את הברית, זכה לבחינת חותם, בחינת מקיפים מגינים, לכן לא היה לבני שמעון שליטה עליו.
אנו רואים את החשיבות של צירופי האותיות בחיינו. אולי זה לא כל כך מובן איך כל אחד מאתנו שותף לבריאה ואיך בדיוק עושים משהו שלא רואים. אבל כל אחד יכול להתחיל לשים לב איך ע"י המעשים שלנו אנו משנים מהות של דברים. איך נגע יכול להפוך לענג, ולהפך ח"ו. גם בכוונות הפשוטות של תקופת בין המייצרים, שאנו נמצאים בפתחה כעת, אפשר לראות את חשיבות האותיות. בברכת 'רצה' שבתפילת העמידה, אנו צריכים להתבונן שאותיות 'רצה' זה גם אותיות 'צרה', ולכוון שכל הצרות יתמתקו ויהפכו ב"ב לרצון אמיתי אל הדבר הנכון.

<u>שליטה על הדמיון</u>
לאחר מעשה פנחס כתוב, "וַיְדַבֵּר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. צָרוֹר, אֶת-הַמִּדְיָנִים; וְהִכִּיתֶם, אוֹתָם. כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם, בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר-נִכְּלוּ לָכֶם עַל-דְּבַר-פְּעוֹר; וְעַל-דְּבַר כָּזְבִּי בַת-נְשִׂיא מִדְיָן, אֲחֹתָם, הַמֻּכָּה בְיוֹם-הַמַּגֵּפָה, עַל-דְּבַר-פְּעוֹר". התורה אומרת שצריך לקחת נקמה מהמדיינים. צריך לסלק את כל העם שהוציא מקרבו את המכשול הזה. אנחנו יודעים כבר שהתורה היא לא רק פשט, אלא שמדובר פה גם על כוחות, תנועות, הפועלים בנפש האדם.
השם מדיין בא מאותו שורש האותיות של המילה דמיון. בכולנו מצוי הכח של הדמיון והוא פועל עלינו מאוד חזק. כמו כל דבר בעולם הזה, יש בדמיון כח בונה וכח הורס. אנו צריכים להשתמש בדמיון לעבודת השם, בבחינת"אֲדַמֶּה, לְעֶלְיוֹן" (ישעיהו י"ד י"ד), ולהיזהר מהדמיונות שמרחיקים אותנו מהדרך הטובה. מה שרבי נחמן אומר, שבדור שלנו שמו של יצר הרע הוא כח המדמה, שמכניס אנשים לדמיונות שווא ומתעתע בהם עד שאובדים לגמרי בתוך החומר. לכן אנו מצווים להכרית את המדיינים, לסלק את הכוח השלילי של הדמיון מתוכנו, לחלוטין.
בכלל, אומר הרב שליט"א, השליטה האמיתית בחיים צריכה להיות, שלאדם תהיה בהירות מחשבה, שיראה את המציאות האמיתית ולא הדמיונית.

<u>סוף דבר</u>
דיברנו על האותיות שמרכיבות את כל המציאות של הבריאה ולא במיסטיקה אנחנו עוסקים. גם לא באנו לעורר את כוחות הדמיון ולהתחיל לראות עכשיו אותיות שטסות באויר. דוקא בתקופה העומדת בפנינו, תקופת בין המייצרים, תקופה של דינים, תקופה שבה מתגלים החסרונות, המקומות הצרים בנפש - חייבים להפעיל את המחשבה הבהירה ולהגביר את הכח של מעשים טובים על גבי הכוח של סתם מחשבות ודמיונות שווא. זוהי הדרך לשינוי כל מצב, לשינוי המציאות. השורש של כל זה הוא היפוך של הרצון לקבל שלנו לרצון להשפיע, השפעה אמיתית. ע"י המיתוק הזה, כל המציאות של העולם תשתנה.

שזכותו של פנחס תעמוד לנו ותזכה אותנו לעשות מעשים שלמים יותר, אמן.

מוקדש לעילוי נשמת הנערים הטהורים : יעקב נפתלי בן רחל דבורה ז"ל, גלעד מיכאל בן בת גלים ז"ל, אייל בן אריס תשורה ז"ל, ת.נ.צ.ב.ה.

מוקדש לרפואת ים בת לי בתוך שאר חולי עמו ישראל

מוקדש לעילוי נשמת הרב אברהם בן יהודה צבי זצ"ל, חנה שני בת שרה סרח ז"ל, גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

פרשת פנחס

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום

משל לאדם שכעס פעם על בנו יחידו בו, בחרון אפו עליו ביקש להכותו נמרצות. בא אדם אחד, חטף את בנו מידיו, והודיעו כי הוא כבר יכה אותו, וכן עשה. משנרגע האב וסר כעסו מעליו, אמר לו, לאיש הלז, הנני נותן לך יישר- כח גדול על שני דברים שגרמת במעשיך. האחד, שסר כעסי ממני, והאחר, שהצלת אותו ממות.

כך אמר הקב"ה למשה, כי בגין אותם שני דברים שגרם פנחס, האחד, על שמתוך מעשהו סר כעסו מעל ישראל, והשני, עבור שהציל את ישראל ממות, רצה לומר, שכיפר עליהם מחטאתם. לכך "הנני נותן לו את בריתי שלום, "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם" שהכהונה מכפרת על בני ישראל, והכהן גדול הוא המכפר.

אלוהי הרוחות לכל בשר איש על העדה

לעולם יהא אדם

רבי **מנחם מנדל מקוצ'ק** היה אומר: משה התפלל: "יפקוד ה' ...איש על העדה",

"איש" – ולא מלאך, שאין לו אישה וילדים, ואינו יודע דאגות פרנסה ובריאות מהן;
"איש" – ולא שרף, קנאי בוער המשלח גחלי אש לכל עבר;
"איש" – ולא "איש אלוהים", המסתגר בתוך ד' אמותיו ואינו מעורב בדעת עם הבריות;
"איש" – פשוטו כמשמעו, שיהיה בן אדם.!

הנני נותן לו את בריתי שלום

עדיפותו על קנאות משה בחטא העגל

רבי זלמן סורוצקין היה אומר: על מה ולמה זכה פינחס להערכה מופלגת זו, ואילו משה שעמד בפרץ במעשה העגל, ואהרון שעצר את המגפה בדבר קרח, לא זכו להכרת תודה כזאת?

אלא פינחס היה אי "עמך", ולא תפס כל תפקיד ציבורי. כאשר משה וכל עדת בני ישראל אינם יודעים איך להתמודד עם מצב קשה, קם יהודי פשוט ועומד בפרץ, דבר המעיד על גבורה עילאית ומסירות נפש למופת.

מטבע הדברים, כאשר אדם רואה נבלה גדולה הנעשית בישראל, יצרו מסיתו לא להתערב ואומר לו: מה לך כי תכניס ראש בריא למיטה חולה? אם תקפוץ בראש, איש לא יכיר לך טובה, יהיו שיאמרו: מבקש אתה להתבלט, ויהיו שילגלגו: הדיוט קופץ בראש.

אם למרות כל זאת יצא פינחס לקנא קנאת ה' לעיני משה וכל עדת בני ישראל, ראוי הוא לכל הכבוד הזה, על שגבר על עצמו וכבש את יצרו.

ויהי אחר המגיפה - מהות ההדגשה

בביאור סמיכות הפסוק "ויהי אחרי המגפה" לכאן, י"ל דהנה **מהר"ם אלשיך** כתב תירוץ על קושיתו מדוע ציוה הקב"ה לצרור את המדינים ולא את מואב, הוא מטעם שאף שגם מואב הפקירו בנותם לזנות

בס"ד

פרשת פנחס

מ"מ עיקר המגפה היה על דבר כזבי, שבנות מואב הכשילו רק את המון עם, והקב"ה אינו מדקדק כ"כ על עבירה שלהם, אבל כזבי הכשילה גדול בישראל, והקב"ה מקפיד מאד על עבירה של חשובי ישראל, לכן עי"ז היתה המגפה ע"כ צוה הקב"ה לצור את מדין ע"ש .

והנה נראה ראיה לדבריו, דהרי קודם שהרג פנחס את זמרי כבר נהרגו הנצמדים לבעל פעור, ואעפ"כ לא פסקה המגפה, אבל כשהרג פנחס את כזבי וזמרי תיכף פסקה המגפה, א"כ מוכח מזה כסברת האלשיך ז"ל , שרק ממנה נמשך עיקר המגפה, לכן צוה הקב"ה לצור את מדין ולא מואב.

וזהו כוונת הפסוק "ועל דבר כזבי וגו' המוכה ביום המגפה וגו', ויהי אחרי המגפה" , ר"ל, תיכף שהוכתה כזבי היה אחרי המגפה,ותיכף פסקה המגפה משנהרגה, א"כ מורה שכל המגפה היה על ידה, לכן "צרור את המדינים", וא"ש.

למסור נפש ולהישאר חי

"אקבל על עצמי 40 לומר פרק שירה," סיכמה האשה עם הרבנית שביקשה ממנה קבלה טובה לצורך הישועה. באחד הימים התקשר בעלה כשהיא באמצע אמירת פרק שירה, השפופרת הורמה והאשה קראה לתוכה: "חמור אומר...."

הבעל נפגע עד עמקי נשמתו. אני? חמור!? לאחר שבוע הם נפגשו בביה"ד לצורך מתן הגט.

למחרת התפרסמה מודעה בעיתון: קראתי 40 יום פרק שירה ונושעתי...

***

כשבא זמרי לפני משה יחד עם המדינית והקניטו בשאלה מדוע אסור לו להיות עמה, נתעלמה הלכה ממשה, בא פנחס, הזכירה וביצע את קיומה: "הבועל ארמית קנאים פוגעים בו." על מעשה זה שעשה פנחס בעוז רוח ובלי מורא ניתנה הכהונה לו ולדורותיו לעולם. אומר המדרש: "בדין הוא שייטול שכרו - לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום- " כבר בעולם הזה קיבל פנחס שכרו על עשיית מצוה זו.

והשאלה ידועה: הרי לא מקבלים שכר מצוה בעולם הזה, ואיך קיבל זאת פנחס? טרם שנידרש לתירוץ יש להקדים שני מעשים המובאים בתלמוד, בשניהם מופיע אליהו הנביא [שלדעת חלק מחז"ל "פנחס הוא אליהו.]"

רבה בר אבוה סח לאליהו על מצבו הכלכלי הקשה שבשלו מתקשה הוא ללמוד תורה כיאות. נטלו אליהו לגן עדן והראה לו עלים שנשרו על הרצפה, "גחן ולקט מאלו" הורה לו אליהו. לאחר שמילא רבה את גלימתו מהעלים, שמע בת קול שאומרת: "מי הוא שאוכל עולמו בחייו כרבה בר אבוה,"? מיד זרק הכל לרצפה ואליהו החזירו למקומו. מסיימת הגמרא שמהריח שנקלט בבגדו מעלים אלו - קיבל רבה י"ב אלף זהובים! אך לא נהנה מהם בעצמו, אלא הקדישם לחתונת בנו (בבא מציעא קיד:).

לעומת זאת מצינו במסכת קידושין(נו.) שרב כהנא עסק לפרנסתו ברוכלות וסבב בעיירות. באחד הימים תבעתו מטרוניתא (אשת שר גוי) לדבר עבירה, אמר לה שהוא זקוק לנקביו ומיד לאחר מכן יָצָא אליה כבקשתה. מיד כשנסגרה מאחוריו דלת החדר קפץ רב כהנא מהחלון... נעשה לו נס והגיע אליהו להצילו. שאלו אליהו: מדוע הטרחת אותי להגיע ממרחק ד' מאות פרסה כדי להצילך? ענה רב כהנא: מה אעשה שהעניות הביאה אותי למצב זה? מיד העניק לו אליהו כלי מלא דינרי זהב למחייתו.

ושואלים המפרשים: מדוע רבה בר אבוה לא נהנה מהדינרים שקיבל מאליהו ואילו רב כהנא כן? ותירצו: רבה בר אבוה לא נדרש למסירות נפש כדי לקבל את הכסף. לעומתו רב כהנא הסכים למסור נפשו למיתה " -בדין הוא שייטול שכרו." זהו התירוץ גם לגבי פנחס, כיון שהסכים למסור עצמו למיתה, שהרי יכל זמרי או אחד מבני שבטו להורגו, לכך זכה וקיבל שכרו בעולם הזה הוא וזרעו אחריו.

***

צמד המילים ההרואיות 'מסירות-נפש' מעורר בנו התפעלות מה, ולא בכדי. יהודי המוכן למסור את היקר לו מכל - את חייו, מחייב התייחסות שונה. אבל ככל שמושג זה נעלה וקדוש בעינינו, כך רחוק הוא ממציאות חיינו כרחוק מזרח ממערב.

לא. אל תקפצו ותתקיפו: "ידוע לך באיזו 'מסירות נפש' הגעתי לשיעור אמש,"? לא לכך אני מתכוון. הערך "מסירות נפש" במובן הפשוט ביותר של המילה. ללא פרשנות, ללא אביזרים נלווים - אין לנו שמץ מושג מה הוא כולל בתוכו. יהודים קפצו לאש בשמחה תוך ששרו "עלינו לשבח לאדון הכל," נשים וטף שהסכימו להיהרג במיתות משונות כדי לא לעבור על חומרה מדברי חז"ל.

היכן אנחנו ואיה מציאות זו!?

ובכן, מסירות הנפש נמצאת גם כיום בהישג-יד, בחיים המפונקים ונעדרי כח הסבל, אבל היא מתבצעת בצורה שונה: "אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה שנאמר 'תולה ארץ על בלימה'')חולין פט.(. כל קיום העולם הוא בשל בלימת פיו של האדם בשעת מריבה!

האיפוק העצמי הנדרש מאדם לעצור את טענותיו, הצודקות, בשעת מריבה - הוא רב, אבל אפשרי. הקרבה זו, לא להטיח בשני את המהדורה המורחבת והעדכנית של: "חמור אומר," היא מסירות הנפש שלנו בדור שפל זה. כמו שפנחס בן אלעזר נדרש לעוז ותעצומות כדי לבוא לפני משה ולשאול: "למדתנו רבינו שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו," כך אנו נדרשים]לא רק[בשעת מריבה לשתוק ולא להגיב להשמצות נגדנו.

הנני נותן לו את בריתי שלום

למה זכה פנחס שה' יברך אותו אחרי מעשה זה אבל את בני לוי בחטא העגל הוא לא בירך?

אלא שבני לוי עשו את פעולותיהם מתוך ההקשבה למשה ורק אחרי שקרא להם אבל פנחס שהיה אדם לא מוכר ולא ידוע ללא מעמד בעם מתוך קנאה לה' הלך והרג את החוטאים

ועל כן האדם שמתוך האמת הפנימית שלו הולך ומקנא לה' ראוי לברכה יותר מהאחר

פנחס - בין המצרים

בעל ה"הפלאה", הרה"ק רבי פנחס מקוריץ, נשלח על ידי המגיד ממעזריטש לכהן כרבה של פרנקפורט שבגרמניה. בהיותו שם סבל לא מעט מרדיפות ומעוני, בשל היות תושבי המקום "מודרנים" שלא אבו לקבל את מרותו של הרב ה"מחמיר"...

פרשת פנחס

באחד מביקוריו בפולין, נתקבל רבי פנחס בכבוד מלכים וביקר רב. ואחדים מתומכיו שאלוהו: איך ייתכן שבמקום מגוריו רודפים אותו ומצרים את צעדיו, ודווקא כשהוא אורח הוא מקבל יחס קיצוני לצד השני?
חייך רבי פנחס והשיב: שמי פנחס, והנה, פרשת פנחס כשנקראת היא בזמנה בתורה, אזי זהו זמן עצוב - ימי "בין המצרים". אך כשקוראים אותה מזמן לזמן, בפרשת המועדות שבה - הרי שמעניקים לה כבוד עצום...
כשחזר הרה"ק מקוריץ לפרנקפורט ולתושבי העיר נודע הכבוד הרב שרוחשים בעולם לרבם, הבינו שלא השכילו לכבדו, וכצעד ראשון הכפילו את משכורתו הדלה. שמע זאת החזן הראשי וטען: הן אף אני שליח הציבור, מדוע איפה לא יכפילו את שכרי? נענו לו ליצני העיר בחיוך: אתה עושה מעשה "זמרי" (מזמר בבית הכנסת), ומבקש שכר כ"פנחס"...!?

פנחסבן אלעזר... השיב את חמתי (כא,יא)

מפני מה מופיע מעשה הקנאות שעשה פינחס בפרשת בלק, ואלו השכרשקבל על כך – בפרשת פינחס?

האדמו"ר מצאנז הסביר שפינחס עשה מעשה קנאות, ומעשה כזה יכול לנבוע או מקנאות לשם שמים שהיא חיובית, או מקנאות לענינים אחרים שאינה אלא שלילית.

ומאחר שיש צרך בבדיקה אחר בדיקה על מנת לחשוף את המניעים האמתיים ואת צפונות הלב, אין השכר מגיע מיד...

פעמים רבות קורה שאדם נוהג באופן מסוים, וכשהוא חוזר ובודק בתוך תוכו, הוא מגלה שבעצם המניעים האמתיים שלו היושונים לגמרי.

עד היכן הדברים מגיעים נוכל ללמד מן המעשה הבא שסיפר על עצמו רבי שלום שבדרון זצ"ל, כפי שמובא בספר "זקניך ויאמרו לך". המעשה, אמנם, לא התרחש אתו, אך הוא ספר זאת בגוף ראשון, וכה היו דבריו:

באחד ממסעותי שבתתי במקום פלוני בשבת ראש חדש. בליל שבת דרשתי בבית הכנסת המרכזי ובעוד כמה בתי כנסיות בעיר, ובבוקר הגעתי שוב לבית הכנסת המרכזי, כדי להתפללשחרית.

באופן טבעי לחלוטין, הבנתי שהעליה הראשונה של "כהן" שייכת לי... וכי מה פרוש? בכל מקום אני מתכבד ב"כהן". מרב הרגל, כמעט שלא הטיתי אוזן לשמוע למי קוראים, וכמעט והכנתי את עצמי לפסוע... אולם בכל זאת שמעתי בברור, וקלטתי שהפעם לא קוראיםלי, רק לכהן אחר.

מה קרה לגבאי? חשבתי. אולי הוא לא יודע שאני כהן...? התרוץ היה נראה לי דחוק מאד, שכן עליתי לדוכן בשחרית, ובודאי הבחין בי.

ניחא, אמרתי לבסוף, כנראה שחפץ הגבאי לתת לי דוקא "מפטיר". ולא חלפה דקה עד שבתוך תוכי כבר הייתי בטוחשאני עולה ל"מפטיר".

כשאחזו ב"שביעי", הכנתי את עצמי, אבל כשהגיע מפטיר, ראיתי איזה "מפטיר" קניתי... לא פחות ולא יותר, הגבאי כבד את עצמו במפטיר...

לא היה נאה לי להרגישפגוע, בפרט שמהר מאד מצאתי את התרוץ הנכון, ואז נשמתי לרוחה. כנראה,

פרשת פנחס

אמרתי לעצמי, שהגבאי יודע שאני חזן בימים נוראים, ועל כן בשבת זו, שהיא שבת ראש חדש, ויש בה מוסף מיוחד, מן הסתם הוא חפץ שאעבור לפני התבה לתפלת מוסף. נו... אם אכן כך, אמרתי לעצמי, זהו בודאי פצוי הגון וטוב...

בסיום ההפטרה, חכיתי להרגיש דפיקה קלה על הגב של הגבאי: נו... ר' שלום, אולי אתה מכבד אותנו בתפלת מוסף? אבל חלפו להן שתי דקות, ובחלל בית הכנסת נשמע דוקא קולו של... הגבאי המסתלסל ב"וכל מישעוסקיםבצרכי צבור באמונה..."!

לוקח לעצמו "מפטיר", מכבד את עצמו ב"מוסף", ובודאי עוד חושב הוא, שסלסול זה המסתלסל מגרונו כעת, המברך את עסקני וגבאי הצבור העוסקים באמונה, מכוון לגבאי כמוהו... בושה וחרפה...

מיד תפסתי עצמי. מה אני מתעסק בשטויות!? עצרתי בעד מחשבותי, וחזרתי לשקע בתפלה.

תפילת הלחש עברה, וחזרת הש"ץ החלה. מגיעים כבר לקדושה, וכמעט הספקתי לשכוח מכל הענין.

אולם כאשר סיים את הקדושה ולאחר מכן את ברכת "אתה קדוש" שכח הגבאי המתפלל שהשבת הנה שבת ראש חדש, והמשיך בטעות "תכנת שבת" כמו מוסף של שבת רגילה --

ודוקא אני (משום מה...), הייתי הראשון שקלטתי את הטעות... תכף ומיד הרמתי את קולי, אמנם בעדינות - אבל בטון תקיף וחזק: "א- ת-ה י- צ- ר-ת --

"... --- האי, האי, האי... מה חשבתי באותו רגע? לנקם? מה פתאום! חלילה- ! אני נקמן...? לחנך אותו? גם זה לא! להשיב לו כגמולו? חס ושלום... פשוט רציתי לתקן את הטעות... אבל כן, כן --- מיד הרגשתי טיפ טפה יותר טוב... משהוירד לי מן הלב... לא כך? בודאי! ומדוע? כי האמת לאמתה היא, שכן נקמתי בו, וכן חנכתי אותו, וכן שלמתי לו כגמולו... את כל זה הלב מרגיש טוב טוב, אלא מכיון שהאדם מתביש לחשוב על זה בגלוי - הוא מתרץ לעצמותרוצים!

בענין זה הוסיף הרב פרידמן בשם רבי מרדכי דרוק זצ"ל: רש"י מפרש על הפסוק "וירא פנחס... ויקח רמח בידו" (כה, ז) – "ראה מעשה ונזכר הלכה שהבועל ארמית קנאיפוגעיסבו".

הנה כי כן, יש כאלו שקודם כל לוקחים את החרב, ואחר כך מחפשים אחר מעשה כלשהו, שיאפשר לעשות באותה חרב שמוש... אולם אצל פינחס לא היה כך – קדם כל היה המעשה, אחר כך הוא נזכר בהלכה, ורק לבסוף לקח את החרב בידו...

כשאדם מחזיק בידו 'חרב' ומחפש להתנקם במי שהציק לו, עד מהרה הוא מוצא איזו טעות או פגם בזולתו, כדוגמת "אתה יצרת", שבו אפשר לנעוץ את החרב בקלות יתרה... אך פינחס היה נקי מכל חשבון אישי כדוגמת זה, ורק כבוד שמים בער בתוכו והניע אותו לכך.

רבי יואליש מסאטמר מבאר את חלוקת המעשה של פינחס והשכר שקבל לשתי פרשות נפרדות באפן נוסף, באומרו כי טבעו של עולם, ובפרט הילדים שבו, שאת תחלת הפרשה יודעים היטב, ואת סופה – פחות. רצה הקב"ה שאפלו ילד קטן ידע, שאדם שעושה מעשה קנאות לשם שמים מקבל על כך שכר, ולכן דחה את שכרושל פינחס לתחלת הפרשה הבאה...

פרשת פנחס

בקנאו את קנאתי בתוכם (כא,יא)

מה ענינה של תבת "בתוכם" כאן?

באר ה"חתם סופר": הגמרא (ביצה כה ע"ב) אומרת: "ישראל עזים שבאמות". לעם ישראל יש עזות שבקדושה. פינחס ראה את זמרי נוהג בעזות מצח גדולה - מגיע עם המדינית לעיני משה רבנו ולעיני כל עדת בני ישראל, אל פתח אהל מועד, ומתריס באזני משה רבנו: "משה, זו אסורה או מותרת, אם תאמר אסורה - בת יתרו מי התירה לך".

אמר פינחס קל וחמר: 'אם עד כדי כך היא עזות הרשעים לחטא - לא תהא לי עזות לקנא קנאת ה''!? ונרמז הדבר בתבת "בתוכם" - פינחס ראה את הקנאה [-העזות] אשר בתוך החוטאים, ולקח את העזות הזאת לקנאת ה'.

רבי מאיר שפירא מלבלין היה מבאר על פי אותו יסוד, את דברי רש"י בפרשת וישלח לגבי יעקב אבינו: "עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים". יעקב בא בטענות אל עצמו: אמנם תרי"ג מצוות שמרתי, אך עדין "לא למדתי ממעשיו הרעים" - לא הגעתי לדרגה של עשית המצוות באותה התלהבות שבה לבן עושה עברות...

פינחס בן אלעזר (כא,יא)

כתוב בילקו"ש פרשת פינחס רמז תשעא: אמר רבי שמעון בן לקיש: פינחס הוא אליהו.

בברכת המזון מבקשים אנו: "הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו", ומיד אחרי כן מוסיפים לבקש: "הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב".

מדוע הבקשה על הברכה בבית נאמרת לפני הבקשה לביאת אליהו הנביא לבשרנו על הגאולה השלמה?

אלא, שישנם אנשים המצפים למשיח רק כדי שיפתור את כל בעיותיהם הכלכליות, שימחק את המינוס בבנק וישפיעשפעשל חיי רווחה חמריים...

זו איננה צפיה אמתית ונכונה למשיח!

לכן, קדם מבקשים ש"הרחמן ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה" - שנזכה לשפע גשמי, ועם כל זאת מבקשים שגם אז "הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות"

וידבר משה אל ה' לאמור. יפקוד ה' וגו' איש על העדה וגו' (כג,טו-טז)

וברש"י, כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו. אמר הגיעה שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי, אמר לו הקב"ה לא כך עלה במחשבה לפני כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל וזהו שאמר שלמה (משלי כז) נוצר תאנה יאכל פריה עכ"ל.

הנה בשם משמואל כתב בשם הרבי מקוצק ז"ל, שמרע"ה היה דעתו על פינחס והקב"ה פסלו מפני מדת הקנאות שבו וכדרך שמצינו באליהו שאמר קנא קנאתי א"ל הקב"ה ואת אלישע תמשח לנביא תחתיך.

פרשת פנחס

לכאורה דברים אלו סותרין לפירוש רש"י זה, אבל באמת אין הדברים סותרין כי הנה לכאורה ישנה פליאה עצומה בדברי רש"י שסותר את עצמו תוכ"ד, שהרי בדבור לפני כן כתב רש"י וז"ל וידבר משה אל ה' וגו' להודיע שבחן של צדיקים כשנפטרין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי ציבור עכ"ל, והיאך כותב רש"י אח"כ ממש ההיפך מכך.

אלא על כרחך אין הדברים כמשמען שמשה בא לתבוע צרכי עצמו שיירשו בניו את גדולתו, תדע שכתוב המקרא בלשון עזה ואמרו ע"ז רז"ל במדרש כל מי שמבקש צרכי צבור כאילו בא בזרוע. ובפרט שבספרי עה"פ ואתחנן אל ה' אמרו זהו שאמר הכתוב (משלי יח) תחנונים ידבר רש ואילו כאן בא בזרוע שלא כמדתו, אלא הענין יבואר בהקדם מש"נ במק"א במקרא אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור, ופרש"י יהיה טהור הטובל בהם מטומאתו. ברם כידוע גדולה מעלת המעין ממעלת המקוה וכו'. והנה שני סוגי תלמידי חכמים ישנן יש ת"ח שהוא בבחינת בור מקוה מים, אמנם הוא בור סוד שאינו מאבד טפה אבל סו"ס לית ליה מגרמיה כלום ואין לו אלא מה שניתן לתוכו, משא"כ הת"ח שהוא בבחינת מעין שיש לו לב מבין להבין דבר מתוך דבר ולדמות מילתא למילתא.

והנה פינחס זכה לכהונה מצד עצמו ולא קיבלה מהמשפחה וכדאמרינן בגמ' זבחים (קא, ב) א"ר חנינא לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי וכו', רב אשי אמר עד שעשה שלום בין השבטים שנאמר וישמע פינחס הכהן וגו', ועיין בא"ע פרשת פינחס עה"פ והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם, כי הכהנים הגדולים היו מזרע פינחס. ונראה הטעם עפמ"ש השם משמואל בשם אביו האבני נזר מה טעם כהן הדיוט מיטמא לקרובים ואילו כ"ג אינו מיטמא לקרובים, כי כהן הדיוט קיבל מעלתו מן המשפחה לפיכך הוא חייב לחלוק כבוד למשפחה, משא"כ כ"ג לא קיבל מעלתו מן המשפחה ודפח"ח. ולפיכך פינחס שלא קיבל מעלתו מן המשפחה דין הוא שממנו יצאו הכהנים הגדולים שאין מעלתם באה להם מן המשפחה וק"ל.

נמצא שפינחס בבחינת מעין ולא בבחינת בור מקוה מים על כן היה סבור משה שהוא ראוי להנהיג את ישראל ואמר לו הקב"ה שאינו כן, כי הואיל והוא בבחי' זו של חי הנושא את עצמו ולא הורגל להקשיב לזולת הוא קנאי, ואינו ראוי להיות מנהיג.

והנה כששמע משה כך סבר אם כן הקב"ה אוהב את ההמשכיות ואין לך ראוי להמשכיות יותר מאשר הבנים, שהם ממשיכים נאמנים ומעתיקי השמועה בנאמנות בבחינת ברא כרעיה דאבוה, ובפרט ששמע מהקב"ה שאמר לו תן נחלת צלפחד לבנותיו שיש ללמוד מזה מעלת ההמשכיות, וכמו שנאמר להלן בפרשת מסעי איש בנחלת אבותיו ידבקו בני ישראל. כי מעלתה וקדושתה של א"י מחייבת המשכיות, ואם כן ראוי שיהיו בניו יורשים וממשיכים את המנהיגות. ואמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני, והיינו כי ההמשכיות של ירושת אבות ג"כ אינה רצויה לפניו ית'.

לפיכך אמר לו הקב"ה למשה, קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו ופירש רש"י שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, ובמ"ר אדם שיודע להלוך עם כל אחד ואחד מהם לפי דעתו, ולשון הספרי שיהא הולך עם הקפדנים כפי דעתן ועם המתונים כפי דעתן.

ומבואר בזה מה שהוזכרו שני טעמים לבחירתו של יהושע, הטעם מפני שמושו שלא מש מתוך האהל והטעם מפני שהוא איש אשר רוח בו שיודע להלוך עם כל אחד ואחד כפי דעתו ודו"ק.

ובזה תבין, למה נבחר יהושע להלחם עם עמלק הואיל ויהושע היה בחינת דעת והרי עמלק הוא דעת דקליפה כנודע.

פרשת פנחס

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה,א)

טעם להיתרו של פינחס בבגדי כהונה

וברש"י כתב: מה ראה הכתוב לייחס את פינחס אחר אהרן.

ונראה לבאר בזה עוד, דהנה בגמרא בתענית (יא, ב) איתא, שמשה רבינו שימש בשבעת ימי המילואים בחלוק לבן. ופירש רש"י שם, דאצל אהרן נאמרו בגדי כהונה, דכתיב: "והלבשתם" וגו'. וכן כתב רש"י במסכת עבודה זרה (לד, א), וז"ל: משה לא נשתמש בבגדי כהונה, דכתיב "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך", והוא היה זר אצלם, עכ"ל.

ומבואר מזה, שאף משה רבינו, איש האלוקים, הגם שבשבעת ימי המילואים נתכהן לעבוד עבודה, מכל מקום נאסר בבגדי כהונה, לפי שלא נאמרו בגדי הכהונה אלא לאהרן ולבניו.

וביאור הדבר, שבגדי כהונה לא ניתנו לכל מי שזוכה לעבוד בבית ה', אלא דווקא לאהרן ולבניו. וכל שאינו מזרע אהרן, אף אם יש לו צד כהונה לענין העבודה, מכל מקום לענין בגדי כהונה הרי הוא נחשב כזר.

ולפי זה יש לומר, שאילו לא היה הכתוב מייחס את פינחס אחר אהרן, היה מקום לומר שאף שניתנה לו כהונה מצד מעשהו, מכל מקום אינו מותר בבגדי כהונה. שהרי אף משה רבינו, שנתכהן בשבעת ימי המילואים, לא הותר בבגדי כהונה, משום שאינם שייכים אלא לזרע אהרן. ואם כן היה מקום לומר, שפינחס, שזכה לכהונה מכח עצמו, אינו בכלל היתר בגדי כהונה, מאחר שהבגדים לא ניתנו אלא לכהנים שנתכהנו מכח היותם מזרע אהרן.

לכך בא הכתוב וייחסו אחר אהרן, ללמדנו שאין פינחס נחשב כזר ביחס לבגדי כהונה. דמלבד מה שנתכהן מכח מעשהו, הרי הוא גם מתייחס אחר אהרן, ונמצא שכהונתו מצטרפת להיות כהונת זרע אהרן. ועל ידי זה הותר אף בבגדי כהונה, כשאר כהנים בני אהרן.

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה,יא)

מה טענת השבטים ומה תשובת התורה

רש"י: "לפי שהיו שבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"א והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן".

לכאורה יש להקשות:
א. טענתם לכאורה שהרג נשיא מישראל א"כ שיאמרו שהרג בן אדם נקי ומדוע מגנים בגנות פעוטה שאין לו יחוס

ב. מדוע היה צריך ליחסו עד אהרן היה מספיק לכתוב בן אלעזר שמצד אביו הוא יהודי רגיל ולא צאצא של גרים.

והנראה לומר בזה שכתוב "כל תלמיד חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם" וההסבר בזה שת"ח צריך לקנה קנאת ה' צבקות ולהילחם בשונאי ה' אבל הוא צריך לנקום כנחש שהנחש בשעה שהוא מכיש אינו נהנה שטועם בכל דבר טעם אפר [וכמו שמצינו בתענית דף ח. "נתקבצו כל החיות אצל

הנחשואומרות לו מה הנאה יש לך" . העורך] . אבל ת"ח שנוקם ונהנה מנקימה זו אינו ת"ח ונחשב כאילו עשה את המעשה שעשה להנאת עצמו.

אם כן טענת השבטים לפנחס הייתה, שמכיוון שאתה צאצא לעובדי ע"ז מסתמא נשאר בך מעט מהאכזריות שלהם ולא לשם שמיים התכוונת כשהרגת את זמרי ונחשב לך כאילו הרגת אדם כשר, וכתגובה לזה באה התורה ואומרת שהוא מזרעו של אהרן שהוא אוהב שלום ורודף שלום ופנחס גם הוא רחמן ועשה נגד רצונו לש"ש להכרית את עוברי רצון ה'.

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה,יא)

טעם נוסף לייחוסו של פינחס אחר אהרן

וברש"י כתב לבאר מפני מה בא הכתוב וייחס את פינחס אחר אהרן, עיין שם.

ונראה לומר בזה עוד, דהנה בגמרא בזבחים (קא, ב) הקשו, שאם משה רבינו היה כהן גדול, מפני מה לא ראה את נגעי מרים. ותירצו שם: שאני מראות נגעים, דאהרן ובניו כתובים בפרשה.

ומבואר מזה, שבמראות נגעים אין די בעצם דין כהונה, אלא בעינן שיהיה בכלל "אהרן ובניו". כלומר, יש דינים בכהונה שאינם תלויים רק בעצם שם כהן, אלא דווקא בכהונה הבאה מכח ייחוס אהרן ובניו.

ולפי זה יש לומר, דפינחס, מאחר שזכה לכהונה לא מכח ייחוסו בלבד אלא בזכות מעשהו, שקינא קנאת ה', היה מקום לומר שאין כהונתו מועילה לעניינים התלויים דווקא ב"אהרן ובניו", כגון ראיית מראות נגעים. דלזה בעינן כהונה הבאה מכח אהרן דווקא.

לכך בא הכתוב וייחסו אחר אהרן, ללמדנו שלא ניתנה לו כהונה חלקית בלבד, אלא כהונה גמורה לכל דיניה. ואף על פי שזכה לכהונה מכח מעשהו, מכל מקום נתעלה ונכלל בכלל זרע אהרן לענין כל דיני כהונה, ואף לדינים התלויים ב"אהרן ובניו", כמראות נגעים.

פינחס בן אלעזר וגו' - שרש כהונת פנחס (כה,יא)

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי (כה, יא)

איתא **בסנהדרין** (פב, ב) 'התחילו שבטים מבזין אותו ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל בא הכתוב ויחסו פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן'. כפי הנראה, הוקשה להש"ס למה הוצרך הכתוב לייחסו עד אהרן הכהן, ובאמת כן תמה הזוהר הק' וכפי שיבואר, וע"ז מתורץ שהקב"ה יחסו לבטל לעז השבטים (לגלות דמעשה זה בא לו מחמת היותו מתייחס לאהרן).

הרב **אביגדור נבנצל** שליט"א בספר **'מציון מכלל יופי'** כתב ישוב נפלא, דהנה איתא (בזבחים קב, א) דאף שהיה משה כהן מ"מ לא היה כשר לראות נגעים, דבפרשת נגעים כתיב ובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים, הרי שצריך שיהא אהרן ובניו, ולכאורה יקשה דכיון שנתכהן פנחס כהונה עצמית, א"כ אין דין כהונתו מתורת כהונת אהרן, וא"כ לא יוכשר לראות נגעים, ולזה יחסו אחר אהרן שכהונתו באה לו מדין כהונת אהרן. ושמעתי ש**הגרי"ז** אמר שכאשר ניתנה לו לפינחס כהונת עולם, הרי שבודאי ניתנה לו להמשך להיות מתייחס לכהונת אהרן, שהרי כאשר עלה לדוכן בירך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכו' עכ"ד.

פרשת פנחס

והנה איתא **במכילתא** (פרשת בא פ"א), 'עד שלא נבחר אהרן היו כל ישראל כשרים לכהונה משנבחר אהרן יצאו כל ישראל, שנאמר (לעיל יח, יט) ברית מלח עולם הוא לפני ה', ואומר והיתה לו ולזרעו אחריו וגו', וכזאת יש להעיר בהא דאיתא בקידושין (סו, ב) ש'חלל' שעבד עבודתו כשרה, דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם בין זרע כשר בין זרע פסול, הרי דילפינן דיני כהונה ממה דכתיב גבי פנחס.

ולכאורה יש להעיר, שהרי פרשה זו האמורה כאן והיתה לו ולבנו אחריו ברית כהונת עולם מכוון כנגד פנחס כמבואר בתוס' (יומא ט, א ד"ה ולא) בשם הספרי שזכה פנחס שבנו נעשו כהנים גדולים דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו, הרי דהך קרא והיתה לו ולזרעו ברכה מסוימת לפנחס, וא"כ היאך נלמד מזה שניתנה לאהרן הכהונה בתורת ברית, וכן היאך נלמד מזה דכל בני אהרן החללים עבודתן כשרה, וצ"ב.

וע"כ דכהונת פנחס הוא מדין כהונת אהרן, וביותר למה שנתבאר בארוכה דחלוק כהונת משה מכהונת אהרן, דכהונת משה קדושה וגדולה בעלמא היא, ואילו כהונת אהרן באה לו בתורת משפחה ובתי כהונה, ולכן שפיר שייך לצרף את פנחס להיות בכלל משפחה זו, ואדרבה מתוך משפחת הכהונה ניתנה לו זכות כהונת עולם, וממילא שבדיני הכהונה ע"כ אין לחלק, וכל עיקר כהונתו בא לו כטפל לזרע אהרן.

ו**בזוהר** פרשת (אחרי מות דף נז, א) וז"ל בקצרה כתיב פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, פינחס בן אלעזר הכהן מבעי ליה, בכל אתר דאתא פינחס בן אהרן הכהן כתיב, ובא הזוהר ליישב וז"ל, (נדב ואביהו) נפשהון לא מיתו, תרי זוג פן חס וכו', והיינו דנפש נדב ואביהו נכנס בפינחס, (שכיון שלא נשאו אשה הוי כל אחד פלג גופא ונכנסו שניהם בפינחס, ולכן פנחס נחשב כבן אהרן, ולכן יחסו אחר אהרן הכהן, והדברים מכוונים.

והוסיף בזה ה**רי"מ שורקין,** דהנה איתא בחולין (קלד, ב) בענין מתנו"כ זרוע לחיים וקיבה בזכות מעשה פינחס, זרוע תחת ויקח רמח בידו וכו', ו**הרמב"ן** בפרשת (שופטים יח, ג) רמז להעיר שהרי מתנות נותנין אף לבני אהרן, ותירץ וז"ל, 'וזיכה לכל השבט בזכות פנחס, כאשר זיכה לפינחס להיות כהן עמהם', ואמר **הרב הנ"ל** שהוא מכוון עם מש"נ, שפינחס זכה בכהונת אהרן, וממילא שאין לחלק בין דיני הכהונה.

בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם - בתוכם דייקא (כה,יא)

על ידי זה שקינא פנחס את קנאת ה' והרג את זמרי, החדיר ללב כל ישראל, ''בְּתוֹכָם'', את מידת הקנאות, שלא יוכלו לסבול בקרבם עוברי עבירה. (בשם הרבי מקוצק)

אע''פ שהקנאות הינה לכאורה היפוכו של השלום ונראית היא כמחלוקת, בכל זאת אמרה תורה, כי קנאות אמיתית וכשרה מגיעה מתוך שלום ודאגה לזולת וזהו 'בתוכם' באחדות מלאה עם כולם וקנאות זו גם מביאה לבסוף דוקא לידי שלום ושכרה ברית שלום ('כתנות אור')

פנחס בן אלעזר וכו' - וכי לא ידעו השבטים ייחוסו? (כה,יא)

וברש"י: לפי שהיו השבטים מבזים אותו: הראיתם בן-פוטיזה שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז יהרוג נשיא שבט מישראל בא הכתוב וייחסו אחרי אהרן.

הקשה **רבי שמואל מסלונים** :כלום אלה המבזים לא ידעו שפנחס נכדו שלאהרון הוא, בודאי ידעו, אלא בכל-זאת ניסו לבזותו ומה הועיל הכתוב בייחוסו?

פרשת פנחס

כיוצא בזה שאל הרבי **ר' הניך מאלכסנדר:** הלא גם אלה אשר ביזו לפנחס ידעו שזמרי נתחייב מיתה ומה מקום לטענתם "יהרוג נשיא שבט מישראל" ?

ואם טענתם טענה, מה תשובה היא שהכתוב מייחסו אחרי אהרן, מה ענין לזה?

והשיבו שניהם בסגנון אחד:

באו השבטים המבזים להטיל דופי בכוונה ובמניעים של פנחס, היו אומרים שהרגו פנחס לזמרי מתוך תאות-רצח ולא לשם שמים, כי הלא בן-פוטי הוא, נצר למשפחת קצבים ורוצחי נפשות ואם נכשל זמרי בגילוי עריות, נכשל פנחס בשפיכות-דמים, שהיא חמורה לא פחות;

ולכך בא הכתוב לייחסו אחרי אהרן,ללמדך שכל מה שעשה מכח אהרן זקנו עשה,אשר מדתו חסד וכל עבודתו בקרבנות בלתי לה' לבדו.

"מסירות נפש", זה כל הסוד. מדוע? (כה,יא)

"מסירות נפש", זה כל הסוד. מדוע& ?וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: פנחס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם: (במדבר כ"ה י' - י"ב).

בפרשה הקודמת קראנו על המעשה השפל של זִמְרִי וְכָזְבִי ועל המגפה שפרצה בגין כך וקטפה מעם ישראל 24,000 איש (עיין תרגום יונתן כ"ה ח' שהמגפה באה בגלל חטא זמרי וכזבי), וחשבנו לתומנו שבזה תם העניין - ובעצם מידת הדין כבר גבתה מעם ישראל 'מחיר מלא' על חטא זִמְרִי וְכָזְבִי. אלא שבפרשת השבוע הנוכחית התורה מעדכנת אותנו שלמרות שבמגיפה מתו רק 24,000 איש, בפועל הייתה גזרת כלייה ואבדון על כל עם ישראל (רמב"ן כ"ה י"ב). וכיצד באמת עברה וחלפה אותה גזרה קשה ונוראה?

התורה לא משאירה אותנו בממתינה - והיא פורסת בפנינו את כל המידע בפסוק אחד, שכתוב בו כך: פנחס בֶּן אֶלְעָזָר... הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם, וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

הקנאות הגדולה של פנחס למען הבורא ומסירות נפשו עבור צביון חומת הטהרה והקדושה עוררו בשמים רעש גדול והורידו לעולם את "מידת הרחמים" (עיין בתרגום יונתן שם), וזה מה שסילק מעם ישראל את הקטרוג הנורא ועצר את המגפה. מפני שיש כלל בתורה "שאם יש דין למטה - אין דין למעלה" [ואם כאן בעולם הענישו את החוטא - אזי מידת הדין כבר לא יכולה לקטרג ולהביא צרות לעולם] (תורת חיים סנהדרין פ"ב ע"א).

וכיון שפנחס הסיר את החרון אף מעם ישראל וגרם "לשלום" בינם לבורא עולם, משום כך "מידה כנגד מידה" נתן לו הבורא מתנה שנקראת "ברית שלום" והבטחה שאף אחד לא ייכנס עימו לקטטה ומדון לעולם - ואפילו לו משפחת זִמְרִי וְכָזְבִי שעל פי דרך הטבע אמורים לנקום ממנו את דם קרוביהם (רבנו בחיי שם). ולא רק זה, אלא אפילו מלאך המוות עשה שלום עם פנחס והוא זכה לעלות חַי לשמים (ספורנו שם), וזה חוץ מאותן מתנות נוספות שה' נתן לו כמו המתנה הנפלאה שהכוהנים הגדולים יצאו מזרעו (אבן עזרא) והובטח לו שהמתנה הזו לא תיפסק לעולם - אפילו אם זרעו יחטא חלילה (משך חכמה שם), כמו כן זכה פנחס לעוצמה של "פנחס הוא אליהו" (רבנו בחיי שם) ומיום שנחרב המקדש הוא מקריב בעדנו

פרשת פנחס

קורבנות בכל יום ומכפר עלינו וכותב זכויותינו, ואלמלא הוא לא הייתה תקומה לעם ישראל חלילה בגלות (בתי מדרשות ח"א - ליקוטים ממדרש שוחר טוב - פרק ס"ג ד"ה אמר ר' פנחס, ולא כתוד"ה ומיכאל במנחות ק"י ע"א).

בזה תם הסיפור ההיסטורי של חטא זִמְרִי וְכָזְבִּי וקנאותו של פנחס והשכר הרב שקיבל על כך, ואין ספק שאם הוא קיבל שכר כל כך גדול סימן שהוא עשה מעשה ייחודי ולא שיגרתי, מעשה שעל פניו הוא כלל לא היה מחויב לעשותו.

אלא שכאשר מעיינים בספרות חז"ל ובוחנים את הדברים לעומק - מתברר שפנחס כלל לא עשה מעשה מיוחד, ובסך הכל הוא קיים הלכה למשה מסיני שהובאה אפילו בתלמוד "שכל החוטא עם גויה קנאים מענישים אותו" (ע"ז ל"ו ע"ב). וכיון שכך, עולות שתי קושיות מעניינות בראשו של כל מְעַיֵן ומתבונן:

א) אם כן מה כל כך מיוחד במעשה של פנחס - עד כדי כך שבזכותו בני ישראל ניצלו מאבדון וכלייה? ב) מדוע פנחס זכה לשכר כל כך עצום - הרי בסך הכל הוא קיים הלכה שנפסקה בתלמוד?

התשובה על כך מאוד דקה - ובעצם היא הלב והיסוד של כל מה שנקרא "עבודת ה' מושלמת", ומשום כך נרחיב מעט בעניין כדי לעכל כהוגן את רוח הדברים:

אמת ויציב, המעשה של פנחס וקנאותו למען ה' - זו 'הלכה מפורשת' המעוגנת בגמרא, אלא שלמרות זאת פנחס זכאי לקבל עבורה את הצל"ש הגדול. מדוע?
מפני שעל הגמרא הזו יש 'עדכון קטן' שפנחס יכל לעשות ממנו מטעמים ולנטרל את עצמו מלנקום את נקמת ה', ולמרות זאת הוא לא התבלבל - והוא חיזר אחר השלמות. מהו אותו עדכון?

(1 נפסק בגמרא: הלכה למשה מסיני... כל החוטא עם גויה, קנאים קדושים המקנאים לכבוד ה' - מענישים אותו (ע"ז ל"ו ע"ו).

(2 על הגמרא הזו כותב הרב המאירי בזו הלשון: רצונו לומר, שכל מי שמקנא לכבוד ה' - רשאי להרגו בשעת המעשה (מאירי שם).

(3 מבואר בחז"ל שהמעשה של פנחס היה מעין "התאבדות למען כבוד שמים" ועל פי דרך הטבע לא היה לו סיכוי להצליח, אלא שְׁמֻשָּׁמַיִם סייעו בידו ועשו למענו 12 ניסים מופלגים כדי שיצליח לבצע את אתו מעשה קדוש (תרגום יונתן כ"ה ח').

מתברר שאין אף הלכה שמחייבת את פנחס להרוג את זִמְרִי וְכָזְבִּי... הכל זה רק עניין של 'רשות', ולמרות זאת פנחס לא פטר את עצמו מהתפקיד המסובך והמסוכן - והוא מסר נפש למען נקמת כבוד ה', ונפרע מאותם חוטאים.

זהו בעצם המנוע הכבד והנשק האדיר שדחה את הקטרוג מבני ישראל ופרס עליהם סוכת רחמים ושלום, וחילץ אותם ממוות בטוח ואבדון מוחלט. האם זה פלא שבורא עולם צייד את פנחס בגין כך במתנות נפלאות?

עד כאן ראינו את המעלה הגדולה והעוצמה החזקה של "התאמצות למען כבוד ה' ברמה של מסירות נפש", ובפרט אם מדובר במצווה שהיא רשות ולא חובה ולמרות זאת האדם מוסר נפשו למענה, שמעלת

WIKIVORT
הוולטיס שלנו לכולנו

פרשת פנחס

אדם זה היא מעבר להשגת אנוש - ובכוחו לעצור מגפות ולהביא ישועות לכלל עם ישראל.

והשאלה נשאלת: מדוע באמת "מסירות נפש" זו זכות עצומה שאין למעלה ממנה? למה שאר הדברים אינם מגיעים לרמה והעוצמה הזו?

את התשובה לכך מלמד אותנו "השטן" בכבודו ובעצמו - כאשר הוא מבקש מה' רשות להציק לאיוב, ושם הוא מגלה לנו את המידע הבא:

וְכֹל אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ (איוב ב' ד').

פירוש: הדבר היקר ביותר שיש לאדם זו הנפש, ולמענה האדם מוכן לתת הכל.

וכאשר האדם מוכן לעקוד את הדבר היקר הזה למען ה', הרי זה אות וסימן מובהק שהוא אוהב את הבורא אהבת נפש, וזה מעיד שכל עבודת ה' שלו היא ברמה הגבוהה של "עבודה מאהבה", ולא מדובר בעבודה נמוכה יותר שנקראת "עבודה מיראה" (מלבי"ם איוב ב' ה').

לאחר שהבנו "שמסירות נפש" זו הרמה המושלמת בעבודת ה', אנו כבר מבינים מדוע הבורא דורש ממנו להכניס את התבלין הזה לכל מצוה ומצוה שאנו עושים, וכפי שנאמר בתורה וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ... ? וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ (דברים י' י"ב).

כן כן, ה' רוצה שנעבוד אותו עם מסירות נפש כפי כוחנו עד כמה שידינו משגת - ולא נעשה את המצוות בצורה יבשה, ולמי שאוהב פרפראות נודיע שהמידע הברור הזה אף מעוגן בתורת הגימטרייה:

- מצד אחד - &&- מצד שני -

האדם מצווה לעמול בתורה ולקיים את המצוות גימטרייה 8 2130 בעבודת ה'

צריך להכניס מסירות נפש גימטרייה 2130

ולאחר 120 שנה כאשר האדם יעלה למעלה, הוא יראה בחוש שמה שקובע בעולם העליון את גודל המצוה ואיכותה, זה "כמה מסירות נפש" האדם השקיע במצוה.

לדוגמא: אי שם בין גאיות והרים וצוקים וסלעים חיה לה משפחת פלמוני היקרה, כאשר אבי המשפחה סניור ראובן עמל קשה על מחייתו, ובפרוטות שמשיג מכלכל הוא את ביתו בצמצום גדול. אך למרות דלותו הגדולה של ראובן ומצבו הפיננסי הדל והמצומק - הוא לא מוותר על כבוד השבת, וכבר שנים שהוא אימץ לעצמו את ההרגל הבא:
במשך כל השבוע הוא מקמץ בהוצאות כפי כוחו, ואת כל הכסף שנשאר לו לפליטה ביום שישי לאחר ההוצאות השוטפות שעברו עליו בימי השבוע, הוא מוציא בשמחה עבור קניות לשבת.

האמת היא שבדרך כלל ראובן לא קונה עולם ומלואו - ולפעמים בקושי יש לו כסף לחלות ויין וקצת ירקות. אך בורא עולם יודע שזה מה שהתקציב שלו מאפשר - וגם עבור המעט הזה הוא מתאמץ הרבה, ואין ספק שאם היה לו מהיכן לשלוף עוד קצת כסף - שולחן השבת שלו היה מפואר הרבה יותר.

בס"ד

פרשת פנחס

מצד שני, ממול ביתו שלח ראובן פלמוני , גר גביר אדיר כביר ונדיר, עם שטיחים מקיר לקיר ומניות מהודו ועד קהיר, מיליונר שמצבו הכלכלי פורח ומזהיר ושולחן השבת שלו זורח ומאיר, והוא הכי מכובד ומושקע בכל העיר.

מי שמסתכל מהצד, נדמה לו שבשמים מעריצים את שולחן השבת של הגביר יותר משולחן השבת של ראובן . אך האמת היא הפוכה, ושולחן השבת של ראובן יקר יותר. מדוע? מפני ששולחן השבת שלו לא מורכב "ממסירות נפש".

[נ.ב. זה לא אומר ששולחן השבת של הגביר "לקוי" חלילה, וברור שבשמים הגביר יקבל ציון 'מאה' על כבוד השבת. אלא שמצד שני מושיקו יקבל על שולחן השבת שלו ציון של 'מליון'! מפני שהוא חסך עבור זה כל השבוע "ומסר נפש" למען אותו שולחן דל ורזה. לכן אפילו שבשולחנו אין יינות מבושמים ומאכלים מיוחדים - סוף סוף הלב שלו ושל אשתו מונח שם, וזה מַיקר את השולחן שלהם עד דלא ידע].

אותו דבר בתפילה, לימוד תורה, שמירת עיניים, זהירות מלשון הרע... ככל שהאדם מוסר נפש יותר כך הוא מעצים ומגדיל את המצוה לאין ערוך, ועל פי זה מחליטים בשמים אם מדובר "במצוה מושלמת" - או "במצווה מיוחדת", וגם המידע הזה מעוגן בתורת הגימטרייה:

מסירות&נפש גימטרייה 1146 ,8 ורק על פי זה&נמדדת המצוה גימטרייה 1146

כאן המקום לגלות סוד נוסף שפנחס מגלה לנו בפרשה, סוד רם ונישא שהיצר מטעה בו את כולם ועל ידי זה הוא שוחק אנשים רבים בעבודת ה'. לסוד הזה קוראים "כמו כולם", ולמען חידוד הדברים נשחזר מעט את הנתונים:

משה רבנו נמצא באמצע מסירת שיעור תורה לעם ישראל, לפתע ניגש אליו 'זִמְרִי' הנשיא של שבט שמעון - עם כַּזְבִּי ביתו של מלך מדיין (רש"י כ"ה ט"ו) והוא מתנגח במשה על שאינו מתיר לו להתחתן עם אותה גויה, וברוב חוצפתו הוא אף משפיל את משה שהתחתן עם בת יתרו (סנהדרין פ"ב ע"ב), [למרות שמשה התחתן לפני מתן תורה - ובאותו זמן היה מותר להתחתן עם בנות מדיין (רש"י שם ד"ה בת יתרו)].

באותו רגע נאלמה לשונו של משה והוא היה בצער גדול - ובורא עולם השכיח ממנו את ההלכה כדי שיבוא פנחס ויטול שכר (רבינו בחיי כ"ה ו') ועם ישראל ראה את התמונה הזו והצטרפו לצערו של משה ובכו עימו (סנהדרין שם).
אך למרות המצב הקשה והכאב הגדול של כולם, אף אחד לא קם לעשות מעשה ולהעניש את זִמְרִי, למרות שנכחו שם כל גדולי הדור!

אם כן כיצד פנחס התיר לעצמו ללכת נגד כולם ולעשות פעולה של "שפיכות דמים" הגובלת בהתאבדות לדעת (כנ"ל שהוזקק ל12 ניסים)? איך הוא לא חשש שאולי הוא טועה... והראיה הכי גדולה שהוא טועה זה שכו...ל...ם שותקים. מדוע הוא לא חשב באפיק הזה?

פנחס מלמד אותנו כאן יסוד עצום בעבודת ה': מה איכפת לך מה כולם עושים... מה זה מעניין שאפילו רב אלמוני וענק פלמוני נוהגים אחרת ממך... אם נראה לך שההלכה אומרת לעשות דבר מה, אל תתעצל - ותיגש לרב לברר את האמת [כפי שפנחס ניגש באותו רגע למשה וברר אצלו את הלכה (סנהדרין שם)], ואם יתברר לך שצריך לנהוג איזו הנהגה קדושה ולעשות מעשה, תקפיא את כל הפלפולים והבלבולים והקשקושים... אל תתעניין מה עושים כולם... ותלחם למען קיום ההלכה וביצור חומת הדת (חומת אש כ"ה

פרשת פנחס

"ג).

שורה תחתונה: לעולם אין להיבהל מהקושיות המטופשות והפלפולים המסולפים שיצר הרע מעלה בראשו של האדם, אלא חובה לברר את ההלכה ולהקפיד על קיומה. ואפילו אם אתה רואה שהרב הראשי של הקוטב הצפוני מדבר לשון הרע... הטבח הראשי של ישיבת "הר סיני" מדבר בבית הכנסת... המרצה הדגול של ארגון "עמל התורה" מדבר באמצע הלימוד... אשתו של "באבא רגל" הולכת בחוסר צניעות... הבן של ראש ישיבת "אופני הרים" לא שומר בדיוק על העיניים... ואפילו אם לא רק "הקדושים" הללו נוהגים כך - אלא גם התלמידים שלהם מזלזלים במצוות כמותם, לעולם אל תלמד מהם.

אדרבא! תחזר אחר האמת ותברר מול רבך את דיוק ההלכה, ותלחם על קדושתך והאמת התורנית.

זכור! אם פנחס היה נוהג כמו כו.....ל....ם, הוא היה מחמיץ במו ידיו את כל עוצמתו הרוחנית ושכרו האגדי. ידידי היקר, אם הזדמן בפניך ניסיון כזה - אל תיסחף עם הזרם, תברר "מול רב" את ההלכה הצרופה לאור נתוני השטח הרגישים, ותזכה בכל הקופה.
היש שיקול יותר חכם מזה?

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל (כה,יא)

אכן, אף על פי שקינא פנחס את קנאת ה' צבאות והציל את ישראל מהתדרדרות רוחנית איומה בכל אופן לא פסח המוות על כ"ד אלפים מישראל. שהרי חלל עצום בנפשות העם יצר העוון ואלו הפכו מיידית גם לחללים ממש.

ואף שפנחס עמד ועצר ובלם את חטא הדור בעודו באיבו, בכל זאת כבר הספיקו רבים מישראל ליפול ברשת הזוהמה שפרשו להם בני מדין. ומי יודע איך נראים היו הדברים באין מעשהו של פנחס מעורר את העם ומשיבו לעשתונותיו!?

למרות כל זאת, למרות שידעו הכל שפנחס הוא זה שעצר את המפולת, בכל אופן כעסו עליו על שהרג את זמרי בן סלוא וניסו לטפול בו האשמות שווא. ממש מפליא! הרי כל החוטאים בבעל פעור מתו במגפה! והכל נוכחו בכך!!

זמרי, אף הוא אינו יוצא דופן גם הוא מצא את מותו. אלא שהוא נהרג בידיו של בשר ודם – פנחס אשר קנא את קנאת ה'. פנחס לא רק שקידש שם שמים ברבים אלא בכך גם עורר את תשומת הלב הרבה אצל כל העם ועצר את התפשטות חטאם. והנה – עוד יש מישראל אשר כועסים עליו, פנחס! הרי אין כל ספק שאם לא היה מעורר במעשהו זה את ישראל לתשובה, היו הם מתמרמרים על כי נשיאי העדה לא עוררום לתשובה ב'זמן אמת' ובכך לא מנעו את שפך הדם האפשרי...

תפקידו של פנחס מזכיר בהכרח את העסקנים שבכל דור ודור. תפקיד זה של עסקנות די מר הוא. מתאמץ האדם בכל נפשו, מוצא עוז ברוחו, עומד בפרץ נגד תופעה קלוקלת, בכך שם הוא קץ להרגלים רעים אבל בסופו של דבר הריהו מוצא את עצמו מושמץ...

עובדות החיים המה שזורות לאלפים בחיינו. הנה מגלים כי מופע כלשהו אינו ראוי, שומעים כי רווחת התנהגות חדשה לא מקובלת, מוצאים שמפעל כזה או אחר ראוי ל'מנת כבוד'... אזי, מתיישבים הכל בביתם הפרטי ומשוחחים בינם לבין עצמם: ואיפה העסקונה? איך זה שהוועד למען השבת/הצניעות/טוהר

פרשת פנחס

המחנה/המעוררים למיניהם לא עושה כלום!? איפה ההנהגה!?

אכן אין חדש תחת השמש ואשר היה אצל פנחס כן ממשיך וקורה בדורנו, ואין להתייאש כלל מחובת האזהרה המוטלת על כל מי שמרחיק ראות סכנה מתקרבת.

איך אין די בכך!

כל אחד חייב להוות מעין פנחס לעצמו! בתוככי כל איש מאיתנו צריכה להישמע זעקת ה'. ובאומץ זקוקים אנו להישמע אל הצו האמיתי הזה ו'להרוג' כל התנהגות שלילית בעודה באיבה. ואין לנו להישען על אי מי ראוי יותר ואפילו יהא זה כ'משה רבינו' בזמנו, שיעשה מלאכתו במקומינו.

אם הרבנים לא היו זועקים על הוידאו/מחשבים/אינטרנט/טלפון לא כשר ושאר מרעין בשין. וכי אז מה? ואם חלילה לא היה נכתב איסור מפורש לטייל בליל פורים ברחובות העיר, וכי אז איך היתה נראית העיר!? הרי לא יתכן שנצפה לעסקנים למיניהם שיתנו דעתם אל אינסוף תופעות. גם פנחס בשעה שהרג לזמרי היה זה לאחר שכבר נפלו אלפים חללים מישראל. חלילה. וגם אז, כאמור, דברו בו סרה...

בדורנו אנו, כאשר כל העולם נדמה כאילו מבול של טומאה שוטף אותו הרי שיש לנו דרך אחת להינצל: לברוח אל התיבה. ו'תיבה' כמובא בזוה"ק בקריאה הפוכה הוא 'הבית'. וכל בית ובית כך! וכל הורה והורה – פנחס הוא לעצמו. שהרי הבית הוא – פנים והתוך. ומוסדות החינוך הם – המסגרת. וברכה שרויה במי שתוכו כברו (- שהפנים והחוץ שווים).

קול שאונה של רומי עולה מן הרחוב ואנו צריכים ליטול כל אוצרותינו – אלו ילדינו ולברוח עמם פנימה אל התיבה. מסגרות החינוך באים לאושש ולקיים ולתחזק את כל מה שלומדים וסופגים הילדים בבית אבל אינם כלי העיצוב היחיד.

ספרי החסידות מרבים לעורר על המושגים של אור פנימי באדם עצמו שזהו בעצם מקור הכח הנעלה שלו במאבקי היומיום, אדם שזוכה לחוש את האור האלוקי פנימה עמוק בנפשו הרי אינו חושש לסובב אותו ואינו נדבק מזוהמתו. אכן, כל אחד מאיתנו חייב להיות פנחס לעצמו!! לעורר ולהתעורר עוד בטרם נפער הפער, כאותו חטא בעל פעור - - -

הודעת טרגדיה נוראה: גשר סואן התמוטט במרכזו! צוותי ההצלה אשר חשו למקום נדהמו וזועזעו. מכוניות התעוותו באופן בלתי מזוהה ובני האדם? הנטבעים? קשר לתאר. אלפי גופות הצפות על פני המים, תינוקות וזקנים הזועקים לעזרה, ומרימים ידיהם בחוסר אונים הצילו!!!

"מה נעשה"? שאל יושב ראש הצוות בעירייה בשעה שהתחילו לפנות את הפצועים. "אולי כדאי לסגור את הגשר, להודיע על הנתיב כפסול לתנועה."?
"לא"! נזדעזע היועץ לענייני תעבורה, הלא זו הדרך הקצרה ביותר המקשרת עד לעיר הבירה... בעודם עומדים ומדברים, הופיעו כלי רכב נוספים על קצהו השני של הגשר ומתוך שאננות בולטת הוכנסו אל גיא הגהינום הזה.

זעקות שבר של אנשים טובים שנקהלו באיזור "הצילו! היזהרו"! נפלו על אוזניים אטומות. טובי העיר ומנהליה שעמדו באיזור מבלי לעשות מאום נתנו את הגושפנקא להמשך מעשה הזוועה. בצו מינהלי דחוף כונסה המועצה!

פרשת פנחס

משהחלו לקבל את רשימות הנספים ואת רשימות הניצולים שנותרו אומללים וחפויים נרשמו ההחלטות הנאורות: לזכר הנפטרים המסכנים תוקם אנדרטה מפוארת ומרשימה בגינה הפורחת שבפאתי הגשר, ייבנה עוד מרכז רפואי ענק בעיר, למען הפצועים והנכים שקיפחו בריאותם באסון. היתומים הרכים, יישלחו למוסדות חינוך מיוחדים שייבנו לצורך המטרה הנעלה. עבור האלמנות העלובות תיפתח עמותה מיוחדת אשר כל הכנסותיה קודש לשיקום חייהן העגומים. כמו כן יהיו תחנות ביגוד ותחנות חלוקת אוכל בהן יקבלו כל העניים את מזונם מידי העירייה...

למרות המספר המועט יחסית של כל הנפגעים עד עתה, אשר בודאי אין ביכולתם למלא את תפוסת המבנים החדשים עליהם הכרזנו עתה. בכל אופן, יש להסיק כי במשך הזמן הקרוב יתווספו עוד משפחות נפגעים לקבוצת האסון. בכך יש לשבח את החלטות העירייה דהיום אשר מרחיקות ראות גם למחר...
עד כמה שנשמע הסיפור מטופש, אין לו נמשל! אלו עובדות מהחיים, זוהי תמונתו של החינוך הנורא המוענק לדור הזה. משרואים המנהיגים, יועצי חינוך ומעצבי התרבות את המצב הנורא השורר בארץ מיד מבשרים הם על רשימת החלטות נועזות ומקוריות: עבור הגנבים יוקמו בתי סוהר חדשים, עבור המכורים לסמים יוקמו מרכזי גמילה חדשים, לפגועים נפשית תסוף רשת ער"ן ביתר ערי הארץ, כמו כן יוקמו מעונות לנשים מוכות ולילדים לנשים מוכות וילדים חסרי בית...

בכל שעה ושעה נוספים נפגעים רבים הטובעים ביון המצולה של חוסר החינוך או החינוך לשחיתות. ואין מומחה אחד, אדם בעל שאר נפש ושואף אמת אשר יקום ויכריז כי "הגשר הזה התמוטט" - - -

גדול היה שאר רוחו של פנחס בעת ההיא: "וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן – ויקח הרומח בידו ויבא אחר איש ישראל – וידקור את שניהם – ותעצר המגפה מעל בני ישראל". אמנם היו נטבעים. אבל מהר מאוד תוקן הגשר "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל – ולא כליתי את בני ישראל" אלו המחוררים את הגשר ומרמזים ומאותתים לבאים אחריהם כי הדרך 'פתוחה'.

ברגע שהומתו התגלה – נעצרה המגפה! "ויכפר על בני ישראל" – אינו זו משם עד שמחיה את המתים. "ויעמוד פנחס ויפלל ותעצר המגפה" חטא זה של בעל פעור, מדי פעם מנסה לדבוק בנו, אותה הפקרות וזלזול בדרך אלוקים חיים עדיין לא נטשה אותנו. "אשר על עוון פעור – אשר לא נטהרנו ממנו עד היום הזה" כנאמר בספר יהושע. מחמת סכנת אותה התהום הפעורה תחת רגלי הרגלינו, זקוקים אנו ל"פנחס" זה אשר יעצור את המגפה.

מתוך השכר שקיבל פנחס יכולים אנו ללמוד על עוצמת מעשהו. אין זה מעשה קנאות בעלמא. אלא מעשה של תיקון הגשר! הנהגתו של הקדוש ברוך הוא, במידה כנגד מידה. ומדוע זכה פנחס לברכה זו "שלום"? משום שסופם של כל מעשי עוותים - סכנת חיים! תרתי משמע ופנחס במעשה קנאתו שמר על בני ישראל מכליה, ("בינה לעתים") ולפיכך זכה ל"לכן אמור, הנני נותן לו את בריתי שלום" .

שבוע שלם למבחן הקנאות (כה,יא)

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל וכו'
לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" (כה.יא)

ישנה את האמרה הידועה, שלפלא הוא הדבר שלאחר שקוראים בתורה בשבת פרשת בלק על מעשה קנאותו של פינחס, מסיימים בזה את קריאת פרשת אותו שבוע. ואילו את סיפור הבטחת שכרו קוראים רק לשבת הבאה, בפרשת פינחס. וכי לא היה מן הראוי להוסיף את פרשת השכר לקריאת השבוע הקודם, ורק אחר כך להפסיק?

WIKIVORT
הוורטיס שלנו לכולנו

פרשת פנחס

אלא לימוד גדול רצתה התורה ללמדנו! כשאדם עושה מעשה קנאות ומקנא את קנאת ה' בתוך בני ישראל, אין למהר ולתת את שכרו. יש לבדוק תחילה מה הן סיבות קנאותו... מה הם המניעים שעומדים מאחורי המעשה, לאיזה מטרות הם נועדו... שבוע שלם יש לשבת על מדוכה זו, ורק אחר כך אפשר להכריז, כי היתה זו קנאה לשם שמים ומגיע עליה שכר ברית שלום...

ובשם המגיד מישרים רבי מרדכי דרוק זי"ע מובא, כשרצה להסביר מהו קנאות אמיתית היה אומר בצחות: כי הנה אצל פנחס (ברש"י סוף פרשת בלק)
כתוב: "ראה מעשה וכו' ומיד ויקח רמח בידו", והנה היום לדאבוננו רואים הרבה פעמים שקודם "לוקחים רמח ורק אחר כך מחפשים את המעשה"...

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר.. הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי ... בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם... (כה,יא)

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי, לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם.

האם אתה קנאי לה? '

הפרשה פותחת בתיאור השכר שקיבל פינחס על המעשה האמיץ עליו קראנו בפרשה הקודמת. לאחר שעם ישראל התפתה אחרי בנות מואב, נגרר לעבודת אלילים, והגיע לשיא השפל כאשר נשיא שבט שמעון לקח אישה נוכרית, הבת של אחד מחשובי מדיין לעיני כל עדת ישראל. ובעוד שאף אחד לא ידע מה לעשות, קם פנחס ודקר את שניהם למוות לעיני כולם. מעשה זה השיב את הסדר לכנו ועצר את המגיפה הנוראה שבאה בגלל חטא העם.

אך למרות המעשה הנכון והאמיץ, היו עדיין כאלה שרננו אחרי פנחס בטענה שמניעיו אינם כל כך טהורים. כפי שמביא **רש"י** (פרק כה יא(' שהיו השבטים מדברים עליו ומבזים אותו. והיו אומרים: "הראיתם בן פוטי זה, שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט מישראל?" כלומר לאחר מעשה שהוא אמיץ לכל הדעות. מעשה שכולם ידעו שבגללו נפסק ההרג מעל עם ישראל, עדיין היו כאלה שמצאו בפנחס דופי. טענתם היתה שעם העבודה זרה שעבדו ישראל לא הייתה לפנחס בעיה, כי הרי הוא נכדו של יתרו שהיה כהן מדיין, והיה בעברו מפטם עגלים לעבודה זרה. ובגלל ששורש זה של עבודה זרה עבר גם אליו, לא מיחה בידי עובדי העבודה זרה. וכנראה שגם במעשה זה, שהרג הוא נשיא מישראל, ודאי גם פה מעורבים כל מיני מניעים פסולים, והמעשה אינו טהור.

בתשובה לכל אלו, ובמטרה לפרסם את שמו ולתת לו שכר על מעשיו, כרת הקב"ה ברית עם פנחס והבטיח לו כי כל זרעו אחריו יזכה בכהונת עולם. ועוד כותב הקב"ה בתורה: "פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי." כלומר, ייחס הכתוב את פנחס לאהרון הכהן [סבו מצד אביו], ולא ליתרו [שהיה סבו מצד אמו]. בכדי לומר, שלא היו מניעים כל שהם במעשה של פנחס, אלה רק קנאה צרופה ונקייה לה' כמו שהייתה לאהרון הכהן.

ונשאלת השאלה, מהי קנאה לה?' מתי אדם יודע שבאמת הוא מקנא לה,' והמניעים שלו לא נובעים מנקודה אישית פסולה?

פרשת פנחס

לפני שנענה נקדים ונאמר שקינאה נכנסת באדם בשני מקרים: **א**. שיש דבר שאדם מאוד רוצה, ובטוח הוא שדבר זה צריך להיות שלו. **ב**. שלקחו לאדם דבר ששייך לו.

להבנה של העניין, ישנה גמרא שמספרת: "תנו רבנן, מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו, ורגמוהו כל העם באתרוגיהן" (סוכה דף מח:). הגמרא במסכת סוכה מספרת על אדם צדוקי שאינו מאמין בדברי חכמים, ששפך את מי ניסוך המים על רגליו במקום על המזבח, [ניסוך המים לא כתוב בתורה שבכתב,אלא נלמד מן דרשה מפסוקי התורה. ולכן הצדוקי שפך את המים על רגליו להראות שאין מצווה כזו בתורה] ואז ברגע אחד, כל האנשים שהיו בסביבתו באותו זמן בבית המקדש, בלי אומר ודברים זרקו עליו את אתרוגיהם והרגוהו. וכל כך למה? בגלל קינאה שהייתה בהם לדברי חכמים, ברגע שבה אדם ומבזה את מה שקדוש להם, הם לא חושבים אפילו עוד רגע נוסף, וזורקים עליו את הדבר הראשון שנמצא בידיהם. אדם שמקנא לדבר מסוים, מרגיש הוא שייכות עמוקה לדבר. כפי שהרגישו העם את עלבונה של התורה, ואת עלבונם של דברי חכמים, והרגישו שזהו עלבונם שלהם ממש. שאדם מקנא הוא מרגיש חייב לעשות מעשה, הוא מרגיש חייב למחות! אדם שלא מוחה, כנראה שדבר זה לא בנפשו, קרוב לוודאי שדבר זה לא כל כך מפריע לו, ולכן לא מתפרצת ממנו כל תגובה.

וחלילה לנו מלחשוב שאנו מדברים על תגובה כשל פנחס, לקחת רומח בידינו ולהניף אל על את כל מי שגורם לנו לשינוי מצב רוח. וכדברי הגמרא במסכת יבמות (דף סה:): "אמר רבי אילעא משום רבי אלעזר בן רבי שמעון, כשם שמצווה על אדם לומר דבר הנשמע, כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שלא נשמע." **למרות שיש גם בימינו מצוות תוכחה, אין אנו יכולים לפעול ולנהוג ככל העולה על רוחנו על מנת להוכיח**, גם אם עולה בנו קנאה עד אין קץ, ואנו לא מסוגלים להתאפק. העם הוא לא אותו עם, וגם אנחנו לא בדיוק פנחס...

בשביל לקנא לה' לא צריך לעבור על החוק, לשרוף פחים או להסית לרצח רח"ל. נבין זאת ממה שמספרים על אדם אחד שהגיע אל **החפץ חיים** זצ"ל וסיפר לו על העיר שממנה הוא בא. ומספר שהמצב בעיר לא פשוט, קמו אנשי השכלה שפרצו את חומת הדת, וכבר ישנם חנויות שאינן כשרות, ובעיות צניעות וסכנת התבוללות, ואין מי שישגיח ואין מי שיעשה, ופונה הוא לחפץ חיים ושואל אותו: "יאמר נא לי הרב, איך ניתן להמשיך? מה יש ביכולתי לעשות"? ענה לו הרב החפץ חיים: "**להתעלף כבר התעלפת?**"

רוצה לדעת אם אתה מקנא לה?' בוא נראה עד כמה זה כואב לך?! נראה עד כמה זה אכפת לך?!אדם שמרגיש את הכאב של הקב"ה מתמלא צער בראותו חילול ה,' כואב לו על חילולי השבת, על החינוך הכללי שמדרדר, כואב הוא על כך, שלאן שלא פונים יש חוסר צדק ועוולה. **אם אתה מזיל בימים אלו דמעה על בית המקדש שחרב ובגינו אנו עדיין בגלות הקשה הזאת, זה מראה שאכפת לך, זה מראה שבית המקדש שייך גם לך. זוהי קנאה אמתית לה'**!

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל (כה,יא)

כי באמת להמתיק דינים מעל ישראל, ולהחזירם בתשובה, ולהשפיע עליהם כל טוב - זוהי עיקר עבודת הצדיקים רמי המעלה, וזו עיקר מעלתם.

וכמו שכתב הכהן הגדול מאחיו, הגאון הקדוש מוה"ר יעקב יוסף הכהן מפולנאה זצ"ל, בספרו צפנת פענח, לפרשת תרומה, וזה לשונו:

(בראשית כז-כח) ויתן לך האלקים מטל השמים ושמני הארץ וגו', במדרש בראשית (רבא סו-ב) לך לך -

פרשת פנחס

"לך" בזכותך, ובך הדבר תלוי.

שמעתי ממורי זלה"ה (ה"ה הבעל שם טוב הקדוש, אור שבעת הימים) פרוש הגמרא (ברכות יז:) שיצאה בת קול: כל העולם נזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני – די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, דרצה לומר "בשביל" דהיינו שהוא עשה צינור ושביל לכל העולם, וזה שאמרו בשביל חנינא בני. ודפח"ח. ע"כ.

וכ"כ בתולדות יעקב יוסף (פרש' נשא) וז"ל:

התלמיד חכם הוא שביל וצינור להריק שפע לישראל ולעולם.

ובפרשת מטות כתב, כי צדיק יסוד עולם ובו מעבר השפע לכל העולם, שהוא השביל והצינור הנקרא רצון שהוא ראש הויה וכו'

וכ"כ המגיד הקדוש מקוזניץ זצ"ל (ספר עבודת ישראל, ליקוטים בשם הבעש"ט זצ"ל) שהצדיק ע"י מעשיו הקדושים ממשיך השפעות טובות לכל באי עולם.

וכן איתא בצואת הריב"ש סי' קכה, וז"ל (תהלים צב-יג) צדיק כתמר יפרח.

כי יש ב' מיני צדיקים:

ה - א' - הוא תמיד בדביקות השי"ת, ועושה עבודתו המוטלת עליו, והוא צדיק רק לעצמו, ואינו עושה פירות (ע' תענית כה:) להחזיר אחרים למוטב,

ה - ב' - הוא נמשל לתמר שעושה פירות, ומוציא יקר מזולל ומפריח ומרבה טוב בעולם,

וז"ש (ברכות לד:) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד,

כי צדיק הב' הזה הוא בעל תשובה, פירוש הוא בעל ואדון של התשובה,

כי הוא החזירם בתשובה ורבים השיב מעוון, ושכרו כפולה ומכופלת הרבה יותר מהצדיק הא'.

ועין עוד בס' אמרי צדיקים בשם רלו"י מברדיטשוב זצ"ל בשם הבעש"ט זצ"ל עה"פ (שמות לב-לב) ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין – מחני נא.

והנה מפורסם מאד מאמר חז"ל שהקב"ה נתן כח מיוחד לצדיק האמת לבטל ולהמתיק דינים כמ"ש (מו"ק טז:) על הפסוק (שמואל ב-כג,ג) צדיק מושל יראת אלקים, מי מושל בי? צדיק, שהקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטלה. והוא יסוד גדול באמונת חכמים.

ועוד איתא בכתונת פסים (דף מז:) שמעתי ממורי הבעש"ט הק', שהקשה הרמב"ן, וכן רבי חסדאי (הו"ד בהכותב פ"ה דמס' ברכות)

בענין התפילה שנשתנה גזר דין ע"י התפילה מרעה לטובה, וכי יש שינוי רצון לפניו יתברך?

פרשת פנחס

בשלמא אם האדם מתפלל עבור עצמו – אז יש לומר שמאחר שהאדם משתנה מרעה לטובה – גם גזר דינו משתנה מרעה לטובה. משא"כ כשאחרים מתפללים עבורו, קשה!

ותירץ הבעש"ט בשם מורו הנביא אחיה השילוני, שהתפילה היא למתק דין המלכות בשרשו בבינה וכו'

ופירושו: להיות שע"י התפילה נתדבק האדם במקום אחר יותר גבוה, בהוי"ה המהווה כל ההוויות, נמצא שהאדם נתהווה להוי"ה אחרת, ועל אותה ההויה לא נגזרה הגזירה (ראה בני יששכר ומאמרי שבת, מאמר ה'-אות ה).

וכן מבואר בסה"ק נועם אלימלך פרשת נח, שהצדיק מבטל את הדינים ע"י שמעלה אותם לשורשם.

וכן כתב בפ' בשלח ע"פ (שמות יג-יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו, שלקח את המדריגה של יוסף להמתיק דינים, למען יגאלו ישראל ממצרים עיי"ש.

וכן כתב עה"פ (שמות כה-ב) ויקחו לי תרומה – שהצדיק ע"י עסקו בתורה לשמה, ומנדב את לבו למקום עי"ז הוא מרים ומעלה וממתיק הדינים. ע"כ.

וכ"כ בעוד הרבה מקומות.

ועיין בדברי רבינו הקדוש ז"ל מברסלב (ליקו"מ ח"א ח. ד) שהצדיקים האמיתיים מכפרים עוונות, כמ"ש (משלי טז) ואיש חכם יכפרנה ומשלימים החסרונות של ישראל.

ועוד כתב רבינו ז"ל (שם סי' לד-ב) שהכלל שהממשלה ביד הצדיק לפעול פעולות כרצונו, כמו שאמרו חז"ל (מו"ק טז.) מי מושל בי? צדיק. ועיקר הממשלה להאיר ולעורר לב ישראל לעבודת השי"ת,

וע"ע בסי' מב. שע"י אמונת חכמים שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט, ויש בהם רזין עי"ז נמתקים הדינים.

וזהו "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב (והמתיק) את חמתי (הדינים) מעל בני ישראל".

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (כה,יב)

יש להבין מה פשר הברית אשר כרת הקב"ה עם פנחס?

אומר הנצי"ב בדר"כ כאשר אדם עושה פעולה כלשהי גורם הדבר שבפעם הבאה שירצה לעשות את אותה פעולה פחות ירתע יען כי הוא בעל ניסיון וא"כ כאן כאשר פנחס הרג בן אדם היה חשש שמא ח"ו יקל בעיניו להרוג בן אדם לכן הקב"ה ברכו שלא ישפיע עלין ויפגום במידת הרחמנות שלו.

כמו כן מצינו לגבי אנשי עיר הנידחת שה' אומר (דברים י"ג, י"ח) "ונתן לך רחמים וריחמך" שגם שם הכוונה שלא תיפגם באנשים אשר הורגים את אנשי עיר הנידחת מידת הרחמים.

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום - למה נכתב 'אמור' (כה,יב)

פרשת פנחס

הביאור עפ"י מה שפירש רבינו **הרמב"ם** בהקדמה לפירוש המשניות. שכל ההבטחות שהבטיח הקב"ה לאדם יכולת להשתנות ע"י החטא וכמו שפחד יעקב שמא יגרום החטא, (בראשית לב יא, יעוין ברש"י) , אבל מה שמבטיח ע"י נביא אינו יכול להשתנות ע"יהחטא אם נאמר במאמר מוחלט לא ע"י תנאי ע"ש.

וזה שכתוב "פנחס כו' השיב... ולא כליתי כו'",פעולה קיימת לדור דורים, שהסיר העוון מן כללות ישראל 'לכן אמור' פירוש:, אתה תאמר לו, לא שאני אומר לו, "אע"פ שהיה נביא כמ"ש (דה"א ט כ') "לפנים ה' עמו", והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם", שלא יגרום החטא ולא ע"י שום סיבה, שכן מצאנו שאף בבית השני היו כהנים גדולים ממנו,וכדאיתא בספרי (ס"פ בלק) משום שנאמר ע"י משה שהוא נביא, והוא קיים לעולם, ודו"ק.

תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלקָיו (כה,יג)

דרכו של כל חוטא, להתלות בזולת ולומר: ''ההוא גם כן עשה כך''. לפיכך, הכריז השי''ת את עשרת הדברות בלשון יחיד, כדי שיהא דומה על כל אחד ואחד מישראל, כאילו ניתנה התורה לו בלבד ואין לו להשגיח באחרים.

והנה, פנחס בודאי עשוי היה להשגיח במשה ואהרן ושבעים הזקנים ולומר: אם הם היו מחשים ואינם נוקפים אצבע, למה לי אפוא להיות ירא שמים יותר מהם? ובכל זאת לא התחשב בכך, כי אם עשה את אשר מצא לנחוץ לעשות לכבוד השי''ת. לפיכך נאמר: ''אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלקָיו'', דומה היה עליו באותה שעה כאילו רק אלוקיו שלו הוא;

וחובה מוטלת עליו לקנא לכבודו, אף כי איש אינו עושה זאת.

ושם איש ישראל המכה וגו' זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני (כה,יד)

טעם הזכרת שם החוטא

יש לעיין, מפני מה כאן הזכירה התורה את שם החוטא, והרי מצינו בגמרא שבת (צו, ב) שרבי עקיבא היה אומר: מקושש זה צלפחד. ואמרו לו חכמים: היאך אתה מגלה שמו, והרי התורה כיסתו. ומבואר מזה, שראוי יותר לכסות את שם החוטא ולא לפרסמו.

והנה כתב הרמב"ם (פי"ב מהל' איסורי ביאה ה"ד), שכל הבועל גויה, אם פגעו בו קנאין והרגוהו הרי אלו משובחין וזריזין. ובהשגות הראב"ד שם כתב, דהיינו דווקא כשהתרו בו ולא פירש, אבל אם לא התרו בו אין אומרים בזה הרי אלו משובחין.

ועיין במגיד משנה שם שהקשה, מנא ליה להראב"ד דין זה שצריך התראה בבועל ארמית, והרי דין קנאין פוגעין בו נלמד מפינחס, ושם לא מצינו שהתרה פינחס בזמרי קודם שהרגו.

ונראה ליישב בזה, דהנה נחלקו רבי יוסי ברבי יהודה ורבנן בסנהדרין (ח, ב), אם חבר צריך התראה. לדעת רבי יוסי ברבי יהודה, חבר אינו צריך התראה, לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד, וחבר הרי יודע את חומר האיסור. ורבנן סברי דאף חבר צריך התראה.

והנה אף שהרמב"ם (פי"ב מהל' סנהדרין ה"ב) פסק כרבנן, שחבר צריך התראה, מכל מקום נקט

פרשת פנחס

שהטעם להתראה הוא כדי להבחין בין שוגג למזיד. ולכאורה קשה, דאם זהו הטעם, חבר לא יצטרך התראה. וביאר הלחם משנה שם, דתרי גווני שוגג איכא: יש שוגג שאינו יודע את עצם הדין, ובזה סבר רבי יוסי ברבי יהודה שחבר אינו צריך התראה, שהרי ודאי יודע הוא את הדין. ויש שוגג אחר, שאף שיודע את הדין, מכל מקום אינו נותן אל ליבו שמעשה זה שהוא עושה הוא בכלל האיסור, ובזה אף חבר צריך התראה.

ולפי זה יש לומר, דבמעשה זמרי לא היה חשש שוגג מן הסוג השני. שהרי במדרש איתא על הפסוק "ויקרב אל אחיו את המדינית", שלקח זמרי את המדינית והקריבה לפני משה, ושאל: זו אסורה או מותרת. נמצא שידע היטב שהיא נכרית, ולא היה שוגג במציאות המעשה, אלא לכל היותר היה מקום לומר שטעה בדין. ובכהאי גוונא, מאחר שהיה זמרי חבר ונשיא בית אב בישראל, יש לומר שלא היה צריך התראה. ולפיכך שפיר לא מצינו שהתרה בו פינחס קודם שהרגו.

ועל פי זה יתבאר היטב מדוע הזכירה התורה את שם החוטא. דבאמת בתחילת המעשה, בפסוק "והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית", לא הזכירה התורה את שמו, משום שדרך התורה לכסות את שם החוטא. אולם לאחר מכן, כשהתורה באה לדבר בשבחו של פינחס, היה מקום לשאול: היאך נחשב מעשהו לשבח, והלא הרג את זמרי בלא התראה, ולדעת הראב"ד בכהאי גוונא אין אומרים הרי אלו משובחין.

לכך הזכירה התורה את שמו ואמרה: "ושם איש ישראל המוכה אשר הוכה את המדינית זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני". כלומר, לא בא הכתוב לפרסם את החוטא בלבד, אלא ללמד שהיה נשיא בית אב, וממילא חבר הוא, ובכגון זה לא היה צריך התראה. ונמצא שעל ידי הזכרת שמו ומעמדו נתברר תוקף שבחו של פינחס, שהרגו כדין אף בלא התראה.

"צרור את המדינים... כי צוררים הם לכם" (כה,יז)

במדרש (במדב"ר כא, ד) אמרו חז"ל שתי אומות קידמו את ישראל בחרב (מצרים ואדום) ונענשו שלא לבוא בקהל ה' עד ג' דורות. לעומתן, שתי אומות קידמו את ישראל בעבירה (עמון ומואב) ובשל כך נענשו שלא לבוא עד עולם בקהל ה'.
והמפרשים תמהים: הרי מפורש בתורה שהסיבה שלא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה', היא (דברים כג, ה) "על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים". ומדוע אמר המדרש שהעונש הוא בשל כך שהחטיאו את ישראל?
מבאר ה"כלי יקר" ששני הטעמים - חד הם. וכך פתרונו: ההיגיון אומר שעל כך שלא קידמו את ישראל בלחם ובמים, אין מגיע עונש כה גדול שלעולם לא יוכלו להצטרף לעם ה'. אלא מאי? ידעו עמון ומואב שעם ישראל באים מן הדרך, והם רעבים, עייפים וצמאים. במצב שכזה, רוצים הם להכניס משהו לפיהם ואינם מדקדקים בכשרותו.
לכך לא קידמו את ישראל בלחם ובמים הכשרים למאכל, על מנת שיתאוו ישראל לזבחי עבודה זרה וליין נסך, ועל ידי אכילה זו שתגרום להם טשטוש ובלבול - יצליחו בנות עמון ומואב להחטיא את ישראל. לכן הטעם שלא קידמו בלחם ובמים, הוא מאותו טעם שרצו להחטיא את אבותינו. על כן נכרתו עמון ומואב לנצח מהאפשרות להצטרף אי פעם לעם ה'.

צרור את המדינים וגו'. כי צוררים הם לכם בנכליהם (כה,יז-יח)

בתפארת יהונתן הקשה, מפני מה לא היו המדינים יכולים לטעון כלפי ישראל את הטענה הידועה: "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין", שהרי סוף סוף מי אמר לישראל להתפתות אחריהם ולחטוא, עיין

שם.

ונראה לבאר בזה בשני אופנים.

ראשית יש לומר, דבמדינים לא שייך כלל הכלל של "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין". דהנה טעם דין זה הוא, משום שהמשלח סבור היה שלא ישמע לו השליח, וכמו שכתב הסמ"ע בחושן משפט סימן קפ"ב. ואם כן, כל זה שייך דווקא במקום שהמשלח לא היה בטוח שהדבר ייעשה. אבל כאן, הרי כל כוונת המדינים היתה להכשיל את ישראל בפועל, ורצו בדווקא שישמעו להם וייכשלו על ידם. וממילא לא שייך לומר בזה את הסברא שהיה להם לסבור שלא ישמעו להם.

ועוד יש לומר, דטענת "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין" אינה טענה שאומרים אותה מעצמנו עבור החוטא, אלא צריך שהוא עצמו יטען כן. וכיון שהמדינים לא טענו טענה זו, הרי זו גופא ראיה שנתכוונו להכשיל את ישראל, ולא שייך לפוטרם מצד סברא זו.

וראיה לזה מצינו בגמרא בסנהדרין (כט, א) לגבי מסית, שאין אומרים בו "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין", משום דאיהו לא טעין, אנן נטעון ליה. ומשמע מזה, שטענה זו צריכה להיטען על ידי האדם עצמו, וכשאינו טוען אותה אין אנו טוענים אותה עבורו. ולפי זה אף במדינים, מאחר שלא טענו כן, אין מקום לפוטרם בטענה זו.

שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה לבית אבותם כל יוצא צבא בישראל (כו,ב)

טעם המנין

וברש"י, 'מה שצוה למנותן עתה, משלו רז"ל משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. ועוד שבתחלה נמנו כשיצאו ממצרים עכשיו שהגיע עת פטירתו והוצרך להחזיר לו צאנו מחזירן במנין'.

בלשון רש"י איכא דקדוק לשון, שכתב בפי' קמא לידע מנין 'הנותרות', דהלא הכא לא נמנה אפי' אחד מהנותרים שכולם מתו בדור המדבר, וא"כ כולם צריכים מנין חדש. וצ"ע.

והנה בעצם הדין מנין, הא פשיטא דמשה ואלעזר קיימו מצוה כשמנו את ישראל, כדכתיב שאו, שהוא ציווי עליהם לעשות זאת, מיהו יש להסתפק אם בני ישראל קיימו בזה אף הם מצוה, דלכאורה מה מצוה איכא גבייהו, דמה צריכים המה לעשות בשביל המנין, אטו אחד שיאמר שאינו רוצה להמנות, וכי בדידיה תליא מילתא, הלא בעל כרחו ימנוהו המונים שמנו את בני ישראל.

ומצינו ב' ביאורים בדרך המנין, ד**בספורנו** כתב דהמצוה שיאמר שהוא בן כ' שנה, שמאז הוא נמנה, אמנם תמוה וכי בדידיה תליא מילתא, ומי מהימן לזה לומר שהוא בן כ' וראוי הוא למנין, והלא צריך להביא עדים על כך שזוכרים יום לידתו.

ונראה לומר, דהאב נאמן ע"ז לומר שהוא בן כ' שנה, וקשה דבקדושין (סג, ב) מבואר דאין האב נאמן למלקות ועונשים, ויש לדון אי מהימן עכ"פ לומר שבנו בן כ' שנה למנין, ושמא הכא חשיב כלענין נדרים דהאב נאמן לנמר על בנו שהוא גדול.

ובמלבי"ם פי' דהמנין היה ע"י נתינת מחצית השקל, וא"כ יתכן דהמצוה על ישראל הוא ליתן מחצית השקל דהיא מצוה קיומית, ויל"ע להיכן הלכו אותם מטבעות שניתנו במחה"ש, דבמנין ראשון הלך לאדני המשכן, והכא לא מצינו דמבואר לאיזו מטרה ניתנו, אם נתנוהו לתרומת הלשכה או לצורך אחר. ובכל מנין שע"י מחה"ש, יש להסתפק אם חלק מן המצוה הוא נמי ליתן הכסף, או דבעצם יש רק מצוה א' להמנות, אלא ד'האפשרות' למצוה זו הוא ע"י נתינת מחה"ש.

חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי (כו ,ה)

הטיל הקב''ה שמו עליהם; ה''א מצד זה ויו''ד מצד זה. לומר; ''מעיד אני עליהם, שהם בני אבותיהם'' (רש''י). הן בשמו של הקב''ה באה היו''ד לפני הה''א. ולמה אפוא באה כאן ה''א לפני היו''ד?

ברם, חכמינו אמרו: 'איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם', ב'איש' יש יו''ד וב'אשה' יש ה''א; ואם מנהלים הם חיי משפחה קדושים וטהורים, ה'שכינה שרויה ביניהם'.

ומאחר שאז היו הנשים נזהרות בעניני צניעות יותר מן האנשים, כפי שאמרו חכמינו: 'אחת היתה, שלומית בת דברי ופרסמה הכתוב'. ואילו לגבי האנשים נאמר: '''בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו'' ('במדבר' יא) על עסקי עריות שנאסרו להם'. לפיכך, בסימן שניתן כאן על טהרת המשפחה, מוזכרת ה''א, שהיא אות השם אשר ב'אשה', לפני היו''ד, שהיא אות השם אשר ב'איש'.

ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת קורח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס (כו,י)

מובא בגמרא בבבא בתרא (עד, א): איתא, דבלועי קורח, בכל תלתין יומין מהדר להו גיהנום. וכתב שם רש"י, דהיינו בראש חודש.

ויש להבין, מפני מה ענשם חוזר וניעור דווקא בראש חודש.

ונראה לבאר בזה בשני אופנים.

האופן הראשון, דהנה עצם ענין קידוש החודש נמסר לחכמי ישראל, וכדדרשינן: "אתם", אפילו שוגגים, אפילו מוטעים. והנה קורח ועדתו הרי חלקו על חכמי ישראל ועל משה רבינו, וכמו שנאמר בהם "נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם", ודרשו חז"ל שהיו יודעים לעבר שנים ולקדש חדשים. ונמצא, שדווקא בענין זה גופא, שהיה מסור לחכמי ישראל, מרדו ופגמו. לכן נענשים הם בכל ראש חודש, כי ראש חודש מורה על כחם וסמכותם של חכמי ישראל בקידוש הזמנים. ובזה נראה שכוונתי לדעת כ"ק אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר שליט"א.

ועוד יש לומר באופן אחר, דהנה ענין ראש חודש שייך למיעוט הלבנה, שהלבנה טענה לפני הקב"ה: "אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד", ואמר לה הקב"ה: "לכי ומעטי את עצמך". ועל זה אמר הקב"ה: "הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח", וכמו שהאריכו חז"ל בזה במסכת חולין.

ולפי זה יש לומר, שקורח היה לו ללמוד מוסר מן הלבנה, שלא לחלוק על משה רבינו ולא לבקש לעצמו גדולה שאינה ראויה לו. שהרי הלבנה, על ידי טענתה שאין שני מלכים משמשים בכתר אחד, נענשה

פרשת פנחס

במיעוטה. ואילו קורח ועדתו לא למדו מזה, אלא חלקו על משה וביקשו גדולה לעצמם. לפיכך בכל תלתין יומין, שהוא זמן חידוש הלבנה וראש חודש, חוזר עליהם ענשם, וכמו שכתב רש"י דהיינו בראש חודש.

בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי..הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם' - תשלום הקנאות הוא ה'שלום' (כו,יא-יב)

הקנאות מידה טובה היא מאד וכמו שאחז"ל ב'ברכות' (לג.): 'גדולה נקמה שניתנה בין שתי שמות שנאמר: ''קֵל נְקָמוֹת ה' '' ('תהילים' צד). ואמרו: ''במילתיה מיהא גדולה היא'' '.

אך כמובן שזקוקה היא הקנאות לטוהר וזיקוק המחשבה, כל סטיה קלה בטוהר המחשבה הופכת את מעשה הקנאות, ממעשה טוב ונפלא למעשה רע ואכזר.

על האדם לטהר מחשבותיו לזקק נגיעותיו, טרם יגש למעשה הקנאות. ומשמגיע לידי כך ומקנא לד' אלקיו, אין בזה לא מריבה ולא שנאה, לא רוע ולא אכזריות, אלא מעשה תקון העולם.

למעשה של תקון העולם, המידה כנגד מידה היא נתינת ברית השלום, שאין לך 'כְּלִי מַחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ('תהלים' כט) ''ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם'' ('עוקצין' ג).

השלום מורה על השלמות של הכלל, זו היא המידה המתאימה לינתן למי שקינא לד' אלוקיו באמת ובתמים, כיון שבכך משלים הוא את רצונו של ה' ומתקן הוא את הפרצות, אף שלעיני בשר נראה דבר זה, כמו מחלוקת חלילה, אין זה, אלא שלום.

ורמז רמז לכך ה'**חתם סופר**' באומרו: שמחלוקת היא בגימטריא: ''שָׁלוֹם רָב'' ('תהילים' קיט). ללמדך שהמחלוקת הנעשית ע''י תלמיד חכם גדול הדור, אינה אלא ''שָׁלוֹם רָב''.

כן בנות צלפחד דוברות (כו ,לג)

הכוונה קובעת

ישבו חסידים עם **רבי נחום-ישראל מליפנה** ושוחחו על המוני בית-ישראל שמשחרים לפתחם של צדיקים, וכל מעיינם בצורכיהם הגשמיים בלבד.

נענה הצדיק ואמר: "כאשר יהודי מבקש גשמיות, וודאי שכוונתו היא לשם שמים ע"מ שיוכל לקיים מצוות ומעשים טובים ולגדל את ילדיו לתורה ולמצוות".

והוסיף: "כשבאו בנות צלפחד אל משה וביקשו לקבל את נחלת אביהן, פירש משה את כוונתן לשם שמים שעל-ידי העושר יוכלו לעבוד את ה'.

וזה מה שנאמר: 'ויקרב משה את משפטן לפני ה'' הוא 'קירב' את תביעתן אל ה' ופירשה כשאיפה להתקרבות לקב"ה.

ועל כך ענה לו הקב"ה: 'כן בנות צלפחד דוברות' זו אכן כוונתן האמיתית".

פרשת פנחס

בְּנֵי בִנְיָמִן... לְשֻׁפּוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי (כו,לח-לט)

כתב רבנו יעקב **'בעל הטורים':** 'היה לה לומר ''השפופמי''. רמז שמת בנימין בעטיו של נחש. שנאמר בו: ''הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ'' ('בראשית' ג טו). ויש פ''א בכל תיבה ותיבה לומר שהיה לו פה ולא גלה על אחיו במכירת יוסף' [וכמו שאמרו חז''ל בסיבת שם האבן, הקבועה בחשן, של בנימין שמה ''יָשְׁפֶה'' ('שמות' כח). כלומר: יש פה].

ועלינו ללמוד מוסר מכך, שלא מי שמדבר הרבה, הוא זה שנחשב שיש לו פה, אלא המדבר לפי התורה הקדושה ושולט על פיו, שלא מדבר מה שאין צריך לדבר, הוא זה שנחשב שיש לו פה, לפי שפיו ברשותו ולא הוא ברשות פיו.

לאלה תחלק הארץ (כו,נג)

שלא תתחדש המחלוקת

כותב רבי מנחם הכהן רפא בעל "**מנחה בלולה**": זריזים הקדימו לסדר למפרע סדרי חלוקת הארץ דבר דבור על אופניו ומקומו בשלום, שלא תתחדש המחלוקת בישראל לאחר כיבוש הארץ, שמקצתם יאמרו: אנחנו טרחנו יותר במלחמת הכיבוש, ומקצתם יאמרו: אנחנו הצלחנו יותר בהבאת הניצחון, ויבקשו חלק גדול יותר במשמני הארץ.

לכן הקדימו לסדר החלוקה עובר לכיבוש שידעו כולם שהכל שווים, אלה ואלה, דין העובר חלוץ בחזית כדין המאסף למחנה, דין העושה בעורף כדין היוצא למערכה.

איש כי ימות ובן אין לו וכו'. ואם אין לו בת (כז,ח-ט)

איך מחלקים ירושה

מעשה ברבי חיים מבריסק זצ"ל, ששאלוהו על דינו של אחד שנטה למות, והניח צוואה שאם תלד אשתו המעוברת זכר, יתנו ב' שלישים מנכסיו להבן ושליש לאשתו. ואם תלד נקבה, יתנו ב' שלישים לאשתו ושליש להבת. לבסוף נולדו תאומים, אחד זכר ואחד נקבה, ונשאל הגר"ח איך יחלקו את הירושה.
עה לו הגר"ח, דמלשון הצוואה משמע שאוהב את בנו כפלים מאשתו, ואוהב את אשתו כפלים מבתו. ולכן יחלקו את הנכסים לשבע, ויתנו ד' חלקים לבן, ב' חלקים לאשה, ואחד להבת.

אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם - ביאור הכפילות (כז,טז)

יפקוד ה' איש על העדה..אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם

יש לדקדק בכפל הלשון גם "אשר יצא ואשר יבא", וגם "ואשר יוציאם ואשר יביאם ?

ונראה לבאר דהנה שניים הם ההולכים לפניה מחנה: שר הצבא והסוסים. אך בעוד ששר הצבא הוא המנהיג ההולך לפני המחנה להורות לצבאו את הדרך שבה ילכון ואת המעשה אשר יעשון, והוא המנהיג את הצבא לפי דעתו וחכמתו, הרי הסוסים הגם שהולכים הם ראשונה כחלוץ לפני המחנה מ"מ אין הם המנהיגים אלא המונהגים ע"י הישובים עליהם ומכוונים צעדיהם .

פרשת פנחס

משה רבינו ביקש מהשי"ת שיפקוד על ישראל מנהיג "אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם" אבל שלא יהיה כמו הסוסה מונהג ומודרך ע"י אחרים, אלא שיהיה כמושר הצבא שיהא גם "המוציא והמביא" את העם והמנהיגו עפ"י תבונתו וחכמתו אשר חלק ה' ליראיו.

דמותו של מחנך (כז,טז-יז)

יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה, אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם, ואשר יוציאם ואשר יביאם, ולא תהיה ... כצאן אשר אין להם רעה.

משה מבקש מהקדוש ברוך הוא לפני מותו שימנה מנהיג אשר ישב על כסאו לאחר מותו. בתוך בקשתו מונה משה רבנו את התכונות הנראות לו כנדרשות למי שמעותד להנהיג את עם ישראל.

חשיבות מיוחדת נודעה ללימוד התכונות שמונה משה. כאשר באים לשרטט את דמותו של המנהיג הראשון בחייו של ילד יהודי לאחר הוריו מולידיו, מנהיג זה הוא המורה – המחנך, המופקד על נשמתו של הילד. המחנך הוא בית היוצר המעצב והמגבש את צורתו של הדור הבא, וודאי דרושות ממנו תכונות אופי מיוחדות בחינת "אם הרב דומה למלאך ה'", אז יבקשו תורה ממנו.

ננסה ללמוד מעט את דבריו של המנהיג הראשון שקם בעם ישראל ולהבין מה דמותו של מחנך בישראל.

במילים "אלקי הרוחות" מתכון משה לתכונה אשר יצטיין בה המנהיג אשר עתיד הקב"ה לפקוד על העדה, שהרי תשובתו של הקב"ה למשה בהמשך הפסוקים היא: "קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו". רש"י על המילים "אלקי הרוחות" מבאר: "אמר לפניו: רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו".

ציבור גדול מורכב ממגוון דעות. את שאוהב ראובן, מרחק שמעון ואת שאוהבים שניהם מתעב לוי. תפקידו של המנהיג לסבול כאו"א לפי דעתו. לא לגלות נטיה אל האחד וממילא ליצור רושם מרירות ואי שביעות רצון אצל האחר.

ואכן, כזה היה יהושע בן נון: "איש אשר רוח בו", וכדברי רש"י: כשם ששאלת, שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד". המנהיג צריך להיות מנהיגם של כלל הציבור ולא של כמה מהם.

ואם במנהיגות כך, הרי בהוראה על אחת כמה וכמה. על המחנך לדעת את סגנונו, טבעו ונטיותיו של כל תלמיד, לדבר אל כל אחד בשפתו שלו וברמתו שלו, ועל כך אמר שלמה המלך: "חנוך לנער על פי דרכו".

"איש על העדה". בפעמים רבות אחרות מפרש תרגום אונקלוס את המילה "איש" במילה הארמית "אנש", ואילו כאן שונה הוא ממנהגו ותרגם את המילה "איש" ל"גבר", והלא דבר הוא.

לאחר שמשה ירד מההר וראה את העגל שעשו בני ישראל קרא לאלה שהסכימו לקנא את קנאת ה' וביקש מהם: "שימו איש חרבו על ירכו, עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו" (שמות ל"ב, כ"ג). אונקלוס משנה תוך כדי דיבור את תרגומא של המילה איש וכותב: "עברו ותובו מתרע לתרע במשריתא וקטולו גבר ית אחוהי וגבר ית חבריה ואנש ית קריביה". והשאלה המתבקשת מה ראה אונקלוס לשנות את דרך תרגומו באותו פסוק ממילה למילה?

פרשת פנחס

מפירושו של בעל "אור החיים" הקדוש משתמע שהמילה "גבר" מבטאת את עצמו ובשרו של האדם – את הפן הגשמי שבו, ואילו בהשתמשו במילה "אנש" מכוון אונקלוס לפן הרוחני – לרוחו ונפשו של האדם. לפי זה נדרשים דבריו של אונקלוס היטב, את שני ה"אנשים" הראשונים שבפסוק תרגם במילה "גבר", משום ששם מדבר הכתוב בקרבת גוף. ומאידך גיסא, כשבא לתרגם את המילים "ואיש את קרובו", השתמש במילה "אנש", שכן אין הכוונה לקירבה גופנית, ביולוגית המוזכרת במילים "איש את אחיו", אלא הכוונה לקירבה נפשית שמקורה בעולם הנשמות.

מצפים אנו שבמילים שבפרשתינו "איש על העדה", יתרגם אונקלוס את המילה "איש" – "אנש", שמשמעו מנהיג בעל שאר רוח, גבוה ברוחניותו מעל כולם, אך דווקא כאן מצא לנכון לתרגם "גבר על כנישתא", ללמדך שראוי למנהיג שיכיר גם את צרכיהם הפשוטים של קהל עדתו, שידאג לא רק לתפילהם וציציותיהם, אלא גם ללחמם ולכלכלתם. מעמדו הרוחני של המנהיג נמדד בין שאר גם בנשיאתו בעול צרכיהם הגשמיים של בני קהילתו, וכבהנהגת הכלל, כך בחינוך ילדים, על המחנך לדאוג לא רק לפיתוח שיעור קומתו הרוחנית של תלמידיו, אלא עליו גם לעקוב ולראות שלא יהיו נעליהם קרועות ושיאכלו אוכל מזין.

עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ וגו' וראיתה אותה וגו' (כז,יב-יג)

והנה ממקום שהיה משה, עד הארץ היה מרחק רב, ואעפ"כ הראיה הזו בכלל "רואה". ואם כן נוכל מכאן להביא ראיה לענין מה שהסתפקו הפוסקים בדין "הרואה קברי ישראל" שמברך ברכה (כמ"ש בברכות נח: ובש"ע סימן רכד), מה הדין אם הם רחוקין, האם גם כן מברך או לא. והנה לפי מה שמצאנו כאן שראייתו של משה קראתו התורה "וראה" "וראיתה" א"כ נחשב הדבר ראיה.

ובשו"ת פלא יועץ (סימן יז) הביא ראיה לענין רואה קברות ממרחק דנחשב ראיה ואין צריך סמוך לבית הקברות, ממה שכתב הטור (סימן תקסא) ד"משהגיע לצופים" חייב לקרוע על ירושלים, וכתב הב"י: ונראה לי דהיינו לומר שכל שראה בית המקדש או ירושלים קודם שיגיע לצופים לא חשיבא ראיה, דריחוק מקום הוא, ומשהגיע לצופים חשיבא ראיה, ומשמע דהוא הדין לערי יהודה שאינו קורע עליהם עד שיהיה סמוך להן כשיעור שיש מן הצופים עד ירושלים. עכ"ל. ואח"כ פלפל בפלא יועץ שם. הרי לנו ש"ריחוק" מקום לא חשיב "ראיה".

ומעתה יש לשאול איך יתיישבו. הרי בודאי מרחק ממקום שעמד משה עד ארץ ישראל, ריחוקו יותר מצופים לירושלים, ואעפ"כ מצינו במקרא שקראו בשם "רואה". וזה סותר מה שכתב הב"י דריחוק מקום לא נקרא ראיה.

ויתכן לומר דהתפעלות מראיית צער ירושלים וחורבנה וכן ערי יהודה אינה אלא כשהוא קרוב ולא רחוק יותר מהצופים, כי יותר מזה אין התפעלות ואין צער. אבל לעולם סתם ראיה אפילו מרחוק יחשב ראיה. ויתכן שלענין ברכת הקברות גם ראיה רחוקה תחשב ראיה.

אולם מצינו שאמרו רבותינו בספרי (במדבר פיסקה קלו) על ענין ראיית משה רבנו: רבי עקיבא אומר מגיד הכתוב שהראהו המקום למשה כל חדרי ארץ ישראל כשלחן ערוך. רבי אליעזר אומר "נתן כח בעיניו של משה" וראה מסוף העולם ועד סופו. ע"כ. לפי"ז נראה שבאמת לא היתה "ראיה טבעית" אלא שנתן בו כח לראות כל כך, א"כ אין משם סייעתא לענין הלכות שאמרו "הרואה", שיוכל גם ממרחק. וממילא גם אין סתירה לדברי הב"י. ובאמת רבנו חיים בן עטר זיע"א פירש בפסוק (כז, יג) הנ"ל: שהראהו ה' ראיה ניסית מה שאין כח בשיעור עין טבעית לראות באור השמש זולת באור הגנוז. עכל"ק. וע"ע בפירושו בדברים (לד, א) עה"פ ויראהו ה' את כל הארץ.

פרשת פנחס

אכן הב"ח (סימן תקסא) כתב לענין ירושלים בזה"ל: אבל ברואה אפילו "בריחוק הרבה" יש לו לקרוע. ע"ש. משמע דכל "ראיה" אפילו ממרחק הויא ראיה. וע"ע בכף החיים (סימן רכד אות לז). ואולי גם הבית יוסף (סימן תקסא) לא כתב שראיה בריחוק מקום לא נחשבת ראיה אלא לגבי ירושלים ששם הוזכר מיהא בגמרא "מן הצופים". ולפי"ז יתכן שהרואה בית קברות וכיוצ"ב ע"י "משקפת" ממרחק גדול נחשב ראיה לברכות. וה' יעזרנו לידבק בו. אמן.

אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם - דרכו של מנהיג אמיתי (כז,יז)

''אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם''

מנהיג אמיתי, צועד לפני העם ואינו נגרר מאחוריו. שומה עליו להרימם אליו ולא להשפיל עצמו אליהם, תוך חלילה ותרנות ומילוי כל מבוקשיהם. וזהו 'אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם'', שיצא לפניהם וינהיג את העדה אחריו. ולא שיפנה לאחוריו לראות מה העם מבקש ולמלא אחר רצונו. מנהיג שיוצא לפני העדה, הריהו מרים אותה אליו. כפי שפירש בעל **חידושי הרי''ם** זצ''ל: ''אֲשֶׁר יוֹצִיאֵם'', שהוא מפקיעם מן השפלות והטומאה. ''וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם'', מביאם אל הרוממות והקדושה. אבל מנהיג שיוצא אחרי העדה, הריהו נגרר אחריה, אל שפלותה. ('אבני אזל')

רעיון דומה, הביע **רבי ישראל סלנטר זצ''ל**, על מאמר חז''ל בסוף מסכת 'סוטה'; 'בעקבתא דמשיחא, פני הדור כפני הכלב' ויש להבין; מה טיבו של משל זה? ברם, אמר ר' ישראל זצ''ל, טבעו של כלב, שהוא רץ תמיד לפני אדוניו ומפרק לפרק (בפרשת דרכים) מפנה הוא ראשו לאחוריו, לראות לאן פני אדוניו מועדות, ללכת בכיון הזה. בעקבות המשיח יהיו 'פני הדור', אלה שמתיימרים להיות מנהיגיו ודובריו של הדור, 'כפני הכלב', שינהגו מנהג כלב... אמנם הלוך ילכו לפני העם ויעמדו בראשו, אולם לא תהיה להם דרך סלולה משלהם ולא תהא להם השפעה על העם שילך בעקבותיהם, אלא אדרבא, מפעם לפעם הם יפנו אחורנית, לראות ולשמוע מה בפי הרחוב; מהי דעת העיתונות והסקרים. ובהתאם לכך יעצבו את השקפתם הם, כדי למצוא חן בעיני ההמון. ואכן, זה יהיה רע ומר. שכן, מנהיג ישראל אמיתי חייב ללכת לפני העם ולהורותו את דרך ה', למרות שכתוצאה מזה לא ירכוש לו אהדה יתירה בקרב ההמון ואף יהא נתון תחת ''שבט הבקורת'', של דעת הרחוב.

וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת ה' כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה - של מי הרועה? (כז,יז)

חזקה על כל רועה, שאיננו מתכון לטובת הצאן אלא לטובת עצמו; שהרי אין הוא של הצאן, אלא הצאן הן שלו. לפיכך, מבקש משה רבנו, שיהיה מנהיג ישראל, רועה כזה, אשר כל כונתו אינה אלא לטובת הצאן ואשר ימסור נפשו למענן; ולא ''כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה'', אשר הרועה אינו שלהם, כי אם מתכון הוא לטובת עצמו.

ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון... ונתתה מהודך עליו (כז,יח-כ)

ואמרו חז"ל "מהודך" ולא כל הודך. זקנים שבאותו הדור אמרו: "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה". הלשון אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה צריכה ביאור, על איזו בושה וכלימה מדברים הזקנים?

ביאר גאון עוזנו החיד"א זי"ע: אמרו חז"ל שיהושע זכה להיות מנהיג הדור וממלא מקומו של משה רבינו, כיון שהיה משכים ומעריב בבית המדרש, והיה מסדר הספסלים והשולחנות ופורס המחצלאות. כשראו

פרשת פנחס

הזקנים שבדור את פני יהושע שהבהיקו כפני לבנה, הבינו מה הפסידו מחמת הבושה והכלימה שהייתה להם לסדר את הספסלים והשולחנות בבית המדרש, התחרטו בליבם על עצמם ואמרו אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה - שהייתה לנו אז בסידור בית המדרש.

ומעתה ניגש לדון במעשה שאירע במוצאי שמחת תורה תשס"ט, שהותיר אחריו שאלה מרתקת שהגיעה להכרעתו של מו"ר הגאון יצחק זילברשטיין שליט"א:

בית כנסת גדול, המשמש גם כבית מדרש לרבים, היה עמוס במתפללים ולומדים בחול המועד סוכות, כך שבמוצאי שמחת תורה, על השולחנות נערמו ספרים רבים, ששימשו את המתפללים והלומדים במשך כל ימי החג. הגבאי עמד והתבונן במאות הספרים שממתינים לו, ולא ידע לשית עצות בנפשו. כיצד יסדר כל כך הרבה ספרים?

בחור אחד הבחין במבוכתו של הגבאי, ניגש אליו והציע: "אני מוכן לסדר את כל הסידורים, החומשים וספרי הלימוד, אך כמובן בתנאי שתשלם לי את שכרי."! "כמה אתה דורש"? שאל הגבאי. 500" שקלים! אבל אני מבטיח עבודה מושלמת. בית הכנסת יהיה מסודר למופת...". והגבאי הסכים.

והנה, לאחר תפילת ערבית, עלה הבחור לבימה, נתן שתי דפיקות חזקות, ולאחר שהציבור כולו נעמד בשתיקה, אמר הבחור: "מוריי ורבותיי. מי אני שאדבר בפני גדולים ממני, אך אנא אחר המחילה, ברצוני להתריע על פירצה חמורה. לעניות דעתי המראה הנורא של פיזור הסידורים והספרים, הוא ממש חילול שם שמים... אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלימה..." וכך המשיך הבחור להפליג בחומרת זלזול כבוד בית המדרש, בשבח כבוד הספרים, ומידת החסד והמעלה של מי שמחזיר ספרים למקומם. וסיים בהכרזה: "בואו נקדש שם שמים. כל אחד ואחד יטה שכמו ויאסוף את הספרים שלפניו על השולחן, ויסדרם במקומם בארון"!

המתפללים הרבים ששהו במקום נענו כולם לבקשת הבחור. תוך דקות אחדות, הפך בית הכנסת למסודר להפליא!!!

עתה שב הבחור אל הגבאי... "כפי שסיכמנו מגיעים לי 500 שקלים עבור סידור בית הכנסת..."

הגבאי לא האמין למשמע אוזניו. "היאך אתה דורש על עבודה שלא ארכה יותר מ-8 דקות סכום כה רב!? ומלבד זאת, הלא ברור שלא התחייבתי על דעת כן שכל המתפללים יחזירו את הספרים...". אך הבחור לא וויתר, "וכי מה זה משנה לך כמה זמן עבדתי וכיצד סידרתי את המקום. אם למעשה השלמתי את מלאכתי עליך לשלם את שכרי"!
עם מי הדין?

למרות שהבחור לא סידר בפועל את בית הכנסת כולו, בכל זאת, הרי הוא כ"מכר את חוכמתו", והיה מקום לחייב את הגבאי לשלם לו את שכרו. ברם, אמר מו"ר שליט"א, כי נראה שאפילו אם הגבאי חייב לשלם, מכל מקום יש כאן חשש של 'גניבת דעת' מהציבור, כי ביקש הבחור מהציבור לעזור לו מצד מידת החסד וכבוד הספרים, ולמעשה התברר שהוא 'דורש דמים' ולטובת עצמו דרש. ויתכן שאילו היו יודעים חלק מהאנשים שהוא מקבל על כך כסף, הרי שלא היו נרתמים למלאכה, והיו אומרים בליבם 'וכי אנו נעבוד והוא ישתכר מעבודתנו'!?

וסיים מורינו הרב: וכשהצעתי את הדברים לפני הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א, הוסיף ואמר, שאם יש

כאן גניבת דעת של הציבור, שוב לא מגיע לו כסף מהגבאי, כי לא הבטיח לו הגבאי תשלום על גניבת דעת.!

'את קרבני לחמי.. תשמרו..תקריבו...תעשה' - רבים או יחיד? (כח,ב - ד)

הנה פתח הכתוב בלשון רבים "תשמרו תקריבו" וסיים בלשון יחיד "תעשה" ויש להבין פשר הדברים.

אלא שבא הכתוב ללמדינו שאף אם רבים עושים ביחד מצוה,אף שאין לכל רק חלק מהמצוה נחשב לפניה' כאילו עשה כל אחד את המצוה בשלמותה. וזוהי כוונת הכתוב אם "את קרבני וכו', תקריבו " ביחד, מממון הציבור, אז יהיה נחשב לכל אחד "את הכבש אחד תעשה " כאילו הוא עשה את כל הכבש

את הכבש אחד תעשה בבוקר וגו' מעשה נפלא! (כח,ד)

מעשה בחסיד אחד סוחר בכבשים, שהגיע אל רבו הרה"ק ה"אוהב ישראל מאפטא זיע"א, ותיאר בפניו את הקשיים הרבים שיש לו בגידול הצאן.

לפתע פרצה אנחה גדולה מעומק לבו הטהור של הרבי ואמר: אתה מדבר על הכבשים שלך, בעוד אתה מתעלם לגמרי מהאסון הכבד שקרה לעם ישראל הבוקר.

נבהל החסיד ושאל: הבוקר? איזה אסון אירע?

לא שמעתי דבר. השיב הרבי: כנראה שכחת שבית המקדש עומד בשיממותו ובני ישראל לא יכולים להקריב הבוקר את קרבן התמיד. בעוונותינו הרבים לא זכינו לקיים את הכתוב "את הכבש אחד תעשה בבוקר".

מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את אלה (כח,כג)

בספר "ילקוט הגרשני" (אותיות ח"ג, ד"ה תמידים כסדרם) הובא בשם הרב בצלאל הכהן, מו"צ דק"ק וילנא, על הנוסח הנאמר בתפלת מוסף של שלש רגלים: "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו, ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותנו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם".

מה ההבדל בין "כסדרם" ל"כהלכתם"? מדוע דוקא התמידים יקרבו "כסדרם" ואלו המוספים "כהלכתם"? ובאר זאת על פי מה שמצינו בגמרא (והובא ברש"י), שהגם שבפסוק נכתב קרבן העולה לפני קרבן החטאת, מכל מקום לעולם החטאת קודמת לעולה, הלכה למשה מסיני.

וטעם הדבר מבאר שם בגמרא, משום שכשאדם חטא למלך, קדם כל עליו להביא פרקליט, עורך דין, שיסדר לו כפרה על חטאו. רק אחרי כן נתן להביא למלך דורון - מתנה. החטאת דומה לפרקליט והעולה דומה לדורון, וכיון שפרקליט קודם לדורון, חטאת לעולם קודמת לעולה.

אמנם, את קרבנות התמיד נעשה בבית המקדשכסדרם - כפי שסדרם הכתוב, אבל את המוספים נעשה כהלכתם, שהרי בקרבנות המוספים יש גם עולה וגם חטאת, ואותם איננו עושים "כסדרם" - כסדר כתיבתם בפסוק, אלא "כהלכתם" - על פי ההלכה למשה מסיני, שהחטאת קודמת לעולה.

פרשת פנחס

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי... וְהִקְרַבְתֶּם... פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר... וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּא (כט,יב - טז)

'וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת' או 'וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד' ?

מובא בספר '**קול אליהו**' בשם **הגר"א מוילנא**: הנה ביום השני כתוב ג"כ בזה הלשון: "וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת".
אמנם ביום השלישי כתוב:'וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד'בלי "עִזִּים" וביום הרביעי כתוב שוב: "וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת" ובשאר הימים כתיב: "וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד", הלא דבר הוא!?

וביאר בזה באופן נפלא: דהנה דרשו חז"ל, שהפרים הקרבים בחג הסוכות הם כנגד שבעים האומות. ומבואר ב'**זוהר**' הקדוש: דעיקר השבעים אומות הם ישמעאל ועשו ואילו שאר האומות יונקים מהם.
ועוד מבואר **ב'זוהר'** ובשאר ספרי מקובלים, שישמעאל הוא הנקרא שעיר עזים ועשו נקרא שעיר סתם וכך הוא בסליחות לי"ז ב'תמוז': 'הצפיר והשעיר' עי"ש.

ואחר ההקדמות הללו, יבואר היטב לשון הפסוקים, שהרי צריכים להקריב חמשה ושלשים פרים בשביל ישמעאל וחמשה ושלשים פרים בשביל עשו. וא"כ ביום הראשון שהקריבו שלשה עשר פרים, הקריבו מתחלה על שם ישמעאל שהוא היה הגדול יותר בנו של אברהם, לכן כתיב שם: "וּשְׂעִיר עִזִּים" שהוא מרמז על ישמעאל כנ"ל וכן אח"כ ביום השני הקריבו שנים עשר פרים, ג"כ בשביל ישמעאל, לכן כתוב ג"כ: "וּשְׂעִיר עִזִּים".

אמנם ביום השלישי שהוצרכו להקריב אחד עשר פרים, אם יקריבו גם יום זה בשביל ישמעאל, א"כ יגיע אל חלקו סך ששה ושלשים פרים, שהרי כבר הקריבו כנגדו ביום הראשון י"ג וביום השני י"ב הרי יחד כ"ה ואם נצרף ג"כ את הי"א של יום השלישי א"כ יהיה כנגד ישמעאל ל"ו והרי באמת אין מגיע על חלקו כי אם ל"ה. לכן דלגו ביום זה והקריבו ביום השלישי את י"א הפרים כנגד עשו ולכן כתוב ביום השלישי: "וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד", על שם עשו כנ"ל שנקרא "שְׂעִיר" סתם ולא "שְׂעִיר עִזִּים".
ואח"כ ביום הרביעי שהקריבו עשרה פרים, הקריבו ביום זה בשביל ישמעאל להשלים המספר עשרה החסרים לתשלום המספר ל"ה

ולכן כתיב ביום הרביעי: "וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת", לרמז על ישמעאל, אמנם בשאר הימים שוב הקריבו כולם בשביל עשו, לכן כתיב בכל שאר הימים: "וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד".

מלבד עולת התמיד ומנחתה ונסכיהם (כט,יט)

ויש להבין הך ונסכיהם על מה קאי, דאי אמוספי היום הא קודם לכן אמר קרא (פסוק יח) ומנחתם ונסכיהם, ואי על עולת התמיד הול"ל ונסכה כדכתיב אצל יתר הימים ועי' מש"כ רש"י בזה.

והנה איתא (תמורה יד, א) ת"ל מנחתם ונסכיהם, בלילה וכו' למחר, וברש"י אם קרב הקרבן בזמנו ואפילו מכאן ועד עשרה ימים, ע"ש דניסוך היין מצי אף אחר עשרה ימים באם הביא הקרבן בזמנו, אולם בניסוך המים קי"ל עבר יומו בטל קרבנו וכדאיתא בירושלמי (סוכה פ"ד ה"ו) הדא אמרה הקדימה לזבח כשר, ניסכן בלילה (שקודם לקרבן) כשר, לא ניסך היום לא ינסך למחר על שם עבר יום עבר קרבנו ע"ש, ומבואר דחלוק ניסוך היין מניסוך המים, דניסוך היין עיקר שייכותו הוא אל הקרבן ולכך משעה שהקריב מצי להשלימו מכאן ואילך ואפי' עד עשרה ימים, אולם ניסוך המים עיקרו מתייחס אל היום ולא אל הקרבן, דהן אמת שמצותה לבא עם הקרבן אך מוכרח דרק לכתחילה הוא דהא קמן אם הקדימו לזבח וכגון בלילה

פרשת פנחס

שלפניו כשר, ואשר לכן אם עבר היום לא ינסך עוד דעבר יום עבר קרבנו.

ומעתה י"ל דאי הוה כתיב ונסכיה הרי יש במשמע ב' נסכים של דבר אחד כלומר ניסוך המים והיין של עולת התמיד, ולכן אמר קרא ונסכיהם היינו ב' נסכים של ב' דברים, המים של היום והיין לעולת התמיד.

וימת משה מדוע לא נודע מקום קבורתו? (לד)

מדוע נעלם מקום קבורת משה?

מה ענין מעשה זמרי לקבורתו של משה?

הרבי ר' **יהונתן ז''ל** מפרש טעם לזה שלא ידע איש את קבורתו של משה:

מפני שטוענים האפיקורסים, כי לא יתכן שהיה משה רבנו כה גדול כפי שכתוב בתורה, שכן, אילו באמת הגיע משה למדרגה עליונה כזו, לעלות השמימה ולדבר פנים אל פנים עם השכינה, כי אז מן הנמנע שימות כבשר ודם רגיל ולא יזכה לחיי נצח כמו חנוך ואליהו. לפיכך, טוענים הכופרים, עלינו להסיק, כי לא היתה זו אלא התפארות עצמית של משה בשביל הדורות הבאים ואילו לאמיתו של דבר לא היה כך.

אולם, טענה זו מגוחכת היא. שכן, אילו היה משה רבנו מזייף, חלילה; וכותב בתורה כרצונו, מי איפוא היה מכריחו לכתוב: ''וַיָּמָת..מֹשֶׁה''? ('דברים' לד ה). הלא במקום זה יכול היה לכתוב, כי עלה חי השמימה ובכך היה מגדיל פי כמה וכמה את כבודו ותפארתו. ואם רואים אנו בכל זאת, שנאמר מפורש: ''וַיָּמָת..מֹשֶׁה'', הרי זו הראיה המובהקת ביותר, כי 'משה אמת ותורתו אמת'.

אולם, כחה של ראיה זו אינה יפה, אלא משום ''וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה'' ('דברים' לד) של משה, שכן אילו היה ידוע מקום קבורתו, שוב לא היה יכול לכתוב, כי עלה חי השמימה, מאחר שהקב''ה היה מוכיח את ההיפך.

הרי עצם דבר זה ש''וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ'', מהווה ראיה מובהקת לאמיתותה של תורת משה.

מעתה יובנו היטב דברי המדרש. אילו לא היה משה מתעצל במעשה זמרי והיה מקנא את קנאת ה' צבאות, הרי היה זוכה אף הוא לשכרו של פנחס, לחיות חיי נצח, שכן כל מצוה יש לה סגולתה המיוחדת ושכרה הקבוע. וממילא לא היתה סיבה לכופרים להרהר אחרי אמיתות התורה. אך מכיון שלא עשה כך והוא מת כאחד האדם, היה הכרח אפוא להעלים את מקום קבורתו, כדי שזה ישמש ראיה כנגד הכופרים כי 'משה אמת ותורתו אמת'.

ו